No. 14. Donderdag 5 April 1917. 17de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

OOST EN WEST

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”.

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL
ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST”:
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

VEREENIGING „OOST EN WEST”.
Afdeeling 's-Gravenhage.

—o—

Vrijdag 20 April a.s. zal mevrouw H. J. A. Raedt van Oldenbarnevelt, geb. van Maarseveen, in de bovenzaal van de *Oranje-Societeit*, *Prins Hendrikplein*, *Den Haag*, eene *voordracht* houden over *Ambon*, met lichtbeelden; aanvang 8 uur 's avonds.

Toegangskaarten voor de leden met introducé(e)'s zijn vanaf Maandag 9 April a.s. tot en met Dinsdag 17 April d.a.v. verkrijgbaar: „Boeatan”, Heulstraat 19 en Laan van Meerdervoort 187 van 10—12 en van 2—4.

Aan laatstgenoemd adres kunnen deze kaarten ook *schriftelijk* worden aangevraagd.

Drankbestrijding in Nederlandsch-Indië.

Door E. SCHMüLLING.

IV.

Wat nu het door den Resident van Riouw, *Engelenberg*, uitsluitend voor Java en Madoera ingestelde, in begin 1915 aangevangen onderzoek betreft, daarvan is de uitkomst in het najaar 1916 onder den titel **Alcohol-enquête** verschenen. Dit boekdeel zou men, in meer dan één opzicht, als de tweelingbroeder van *Tillema's Kromo-blanda* kunnen beschouwen. Op 113 bladzijden van groot (folio) formaat, geeft het in 185 paragrafen een vrij uitgebreid feitenmateriaal en talrijke mededeelingen; voorts een 50-tal bladzijden van allerlei bijlagen, met o.a. beschrijvingen van bedroevend treurige toestanden onder soms bezwarende omstandigheden, boekstavingen van velerlei ondeugden en wandaden. Schrijver geeft evenwel ook weer 't geen hij vernam van verschillende Europeesche en Inlandsche ambtenaren, zendelingen en andere belangstellenden en een opsomming van velerlei geneesmiddelen en mogelijkheden tot algeheele ontnuchterschap van drankzuchtigen. De waarde van dit werk wordt in niet geringe mate verhoogd door het feit, dat het eene, zij het ook gebrekkige, toch zeer leerrijke alcoholstatistiek bevat, met vier hulptabellen, de eerste in haar soort voor Indië, in 5 paragrafen nader toegelicht.

Van het verschijnen van dit werk mag men de even stellige, als blijde verwachting koesteren, dat het een keerpunt zal zijn in de historie der alcoholplagen en evenals Tillema's boek steeds vaster en scherper zijne stralen zal uitzenden, zal blijven prikken en steken, tot de schuld is gedelgd, de misstanden zijn verholpen en opgeheven; indrukwekkende *memento's mori*, evengoed als *memento's* van *vivat, crescent, floreat*; van de overheidsinventaris zullen zij deel uitmaken als lichtbakens, waarheen gestuurd wordt, tot men in veiliger haven zal zijn beland.

Het is zeer moeilijk om van dit werk een verkort overzicht te geven, daarom volgen hier slechts eenige grepen er uit, waardoor men een denkbeeld kan krijgen van den aard der behandelde materie en van de wijze hoe dit is geschied. De hoofdverdeeling der Enquête is:

Hoofdstuk I § 1—§ 59. *Het alcoholvraagstuk, belicht met behulp van gegevens uit het buitenland.*

Hoofdstuk II. *De alcohol op Java en Madoera.*

Afd. 1 § 59—§ 138: *De bij de enquête aangetroffen toestanden.*

Afd. 2 § 138—§ 153. *De gebruikte soorten van drank, de reclame en proeve eener statistiek.*

Afd. 3. § 153—§185. *Stemmen uit Java over de bestrijding.*

Hoofdst. III. *Résumé, conclusies, bestaande bepalingen en voorstellen.*

De titel van § 45 luidt: *Het drankgebruik in West-Afrika, gegenereerde dronkaards en hun nageslacht*, bedoeld zijn Togo, Kameroen en de Goudkust.

§ 45: *Het alcoholverbod werd gezegend.* Vergelijkt men deze toestanden met die in de verboden kringen van Noord-Togo en van de Noordelijke districten der Goudkust, dan blijkt het, hoe gezegend het alcoholverbod werkt. De menschen uit het binnenland zijn armer; zij moeten meer arbeid besteden, om uit den dorren grond van de in de zon geblakerde vlakten het noodige te halen voor hun levensonderhoud. Maar die lieden zijn gehard, goed gevormd, beschikken over eene reserve van gezondheid en van weerstandsvermogen.

Door Mohammedaanschen invloed is in deze streken de algemeene verachting opgewekt voor het drinken van sterken drank en voor dronkenschap.

§ 54 heeft tot titel: *Over het algemeen is de bevolking van Cochin-China en Japan sober, doch toename van alcoholgebruik valt te constateeren.* Men leest hoe de Japanners tot op dezen dag een sober en energiek volk vormen, terwijl de Koreanen een aan drank verslaafde dolente natie is geweest en de Chinees zich vergiftigd heeft met opium. (Boedhisme, Shintoïsme en de leer van Confucius worden hier beleden).

§ 1 bevat de uitspraak van Professor *Wick van Würzburg: De strijd tegen den Alcohol*, het belangrijkste verschijnsel van onzen tijd, van meer gewicht dan alle staatszaken, oorlogen en vredesverdragen, terwijl, volgens de *Times*, in § 2 deze oorlog mag worden beschouwd als een „taetoteler”-oorlog, d.i. een, die geheelonthouding predikt.

Zoo lezen wij dan:

In § 27: De Islam soberder dan het Christendom in Oost- en Centraal-Afrika:

„Met de intrede van den Europeaan in Afrika, is de drank gekomen. Men hoopte, dat de Christelijke zending succes zou hebben, maar ongelukkig kwam met den zendeling de handelaar, die alcohol en opium importeerde. De Islam, die onthouding predikt en de bevolking in hare gewoonten laat, maakt snellere vorderingen.

In § 28: De strijd van Menelik tegen het Europeesche gift, den alcohol.

„Abessinië met eene bevolking van acht millioen zielen, is een der oudste monarchieën van de wereld. De voornaamste godsdienst is het Christendom, in de vierde eeuw tot dat volk gebracht. Het volgt een vrij sobere levenswijze. De invoer van Europeesche dranken wekte den toorn van Keizer Menelik II op. In 1910 verbood hij den invoer, verklarende, dat hij in Franschen wijn en Duitsch bier zulke slechte eigenschappen had ontdekt, dat, wanneer men het drinken daarvan niet staakte, zijn rijk gevaar liep een prooi te worden van meer sobere naties. Hij is niet tegen Europeesche kunst en wetenschap. Integendeel hij prijst ze zeer, maar tegen het Europeesche gif, met welk woord hij den alcohol aanduidde, moet hij strijden en hij zou den invoerder van dat gif willen straffen, door dezen zooveel van de door hem ingevoerde dranken te doen drinken, tot de dood er op zou volgen. Hij wil zijn volk sterk, gezond en onafhankelijk houden en daarom verbood hij den drank, die ziel en lichaam beide verwoest.

Intusschen blijft de invoer van drank aanhouden, voornamelijk langs de spoorverbinding van de hoofdplaats Ab dis Adeba met Djibuti, de voornaamste haven van Fr. O.-Afrika (Somalikust).

In § 43: Hetzelfde optimisme, dat men ook in Indië aantreft: de drankhandel niet gevaarlijk beschouwd en vele ambtenaren zien het kwaad niet in.

Het Britsch koloniaal bestuur in West-Afrika verkeert nog onder de bekoring van de geldelijke voordeelen, die de handel in spiritualiën aanbrengt. Men beschouwt dien handel als onschuldig of niet zeer gevaarlijk en slechts een klein aantal menschen worstelt er tegen, eerlijk en met kracht. Het zijn niet alleen brouwers en stokers en aandeelhouders in zaken voor drankfabrikatie of drankverkoop, welke geen gevaar zien in toename van het debiet, maar ook een groot aantal ambtenaren vermogen het kwaad niet te zien, dat de rhum aan de bevolking toebrengt.

In § 53: Burmanen van alle klassen, monniken en leeken, wenschen uitdrukkelijk, om drankgebruik tegen te gaan, doch hunne wenschen werden niet geëerbiedigd.

De bevolking van Burma belijdt voor het grootste gedeelte het Boedhisme. Eén van hunne geboden is: sterken drank te schuwen en zich te onthouden van alles, wat bedwelmt. Tijdens de inlijving van Opper-Burma bij het Br.-Indisch rijk, in 1886, werd in een bericht aan den secretaris van staat o.a. het volgende geschreven:

„Burmanen van alle klassen, monniken en leeken, wenschen uitdrukkelijk, dat drankwinkels en de gewoonte om te drinken in Opper-Burma zullen worden tegengegaan.”

Onder den thans overleden koning was drankhandel verboden. Zonder twijfel wordt toddy (rijstbier) en worden zelfs Europeesche sterke dranken in Burmaansche dorpen aangetroffen, doch de betere klassen zijn tegen het gebruik er van.

Inkomsten uit den drankhandel werden tijdens den laatsten koning niet door den Staat genoten. En het zou eene tegemoetkoming zijn aan de wenschen van het volk, indien geweigerd werd, om vergunning te geven tot oprichting van drankwinkels. Ongelukkigerwijze werden de wenschen van de Burmanen van alle klassen monniken en leeken, niet lang geëerbiedigd en werd besloten om vergunningen te verleenen voor den verkoop van gegiste dranken aan Europeanen, Indiërs en Chineezen. De Burmanen mochten geen sterke dranken koopen en de houder van een licentie mocht, onder bedreiging van straf, geene dranken aan Burmanen verkoopen. Ofschoon de bepaling zoo luidt, was het voor de Burmanen

niet moeilijk om in de drankwinkels zooveel drank te krijgen, als zij wenschten te hebben. In 1893 werd dit in een officieel rapport geconstateerd.

§ 97. Dat onder Europeanen in het Kedoesche het gebruik van sterke dranken geleidelijk vermindert, blijkt o.m. uit het kwijnend bestaan, dat de societeit daar lijdt. Voorheen bestond de gewoonte om in den namiddag geregeld z.g. „aan de bittertafel" te gaan zitten, waaraan door de notabelen der plaats vrijwel algemeen werd deelgenomen en de consumptie van alcoholische dranken was däarbij vrij aanzienlijk. Thans komt dit in het geheel niet meer voor en hiervoor zijn verschillende oorzaken aan te wijzen. In de eerste plaats het telkens voorkomen van kleine ruzietjes, veeten en klein-steedsche oneenigheden, maar een andere factor biedt het feit, dat hoe langer hoe meer Europeesche vrouwen hare echtgenooten naar Indië volgen, terwijl een 15, 20 jaar geleden het aantal vrijgezellen belangrijk grooter was. Door het scheppen van een gezellig milieu thuis wist menige vrouw haren echtgenoot van bitteren in de soos te weerhouden. Meestal hangt de bloei van een soos af van groot alcoholgebruik. Zijn er toon-aangevende personen, die geregeld bitteren en de societeit in 't algemeen vaak bezoeken, dan volgen anderen hen na. Zoo was er te Temanggoeng een assistent-resident, die deze gewoonte had. Toen bloeide de soos. Ook is het een feit, dat de jonge generatie, die reeds in Nederland gewaarschuwd is tegen de gevaren van alcohol, in de tropen minder spiritualiën gebruikt, dan de jongelingschap van 15—20 jaar geleden, hetzij uit principe, hetzij om hygiënische redenen.

In § 135: Soerabaja, de stad van vermaak en huiselijk leed.

Let men op de drinkgelegenheden te Soerabaja, hoe deze zijn verfraaid en aantrekkelijk gemaakt, ze zijn paleizen, vergeleken bij de vroeger in gebruik zijnde lokalen.

In de Oost-Java Bioscoop, in het Simpang-theater, komen heeren en dames, Europeanen, Chineezen bijeen, om te eten en te drinken in een mooie zaal, waar door lieve meisjes slepende muziek wordt ten gehoore gebracht en waar men tevens door de bioscoopvoorstelling aangenaam bezig gehouden wordt. Deze eet- en drinkgelegenheden trekken een enorm publiek en de ondernemers bedenken steeds weder nieuwe aantrekkelijkheden, om de menschen, die verstrooiing zoeken, te lokken. Het is bekend, dat op deze plaatsen van vermaak voor menige vrouw de verleiding begon, waaraan zij op den duur geen weerstand heeft kunnen bieden. In de „Locomotief" uit den laatsten tijd, komt de volgende correspondentie voor: „Soerabaja de stad van vermaak en huiselijk leed".

Er is in deze stad veel vermaak. Niet voor niets wordt er gemiddeld per avond een bedrag van ƒ 2200 aan pretjes uitgegeven, zonder nog te rekenen, wat er wordt uitgegeven aan „splitjes" en andere versnaperingen. Als wij de restaurateurs en caféhouders mogen gelooven, wordt er in Soerabaja per avond zeker wel voor ƒ 2800 aan ververschingen en diners en al wat daaraan annex is, verteerd, zoodat in deze jool-stad gemiddeld per avond of liever per dag, want overdag wordt hier ook pret gemaakt, rond ƒ 5000.— wordt verbrast. Maar wie daaruit opmaakt, dat hier niets anders heerscht, dan vermaak en onbezorgdheid, heeft het glad mis. Er is hier ook soesah en misère en niet in geringere mate dan jool. Er gaat hier bijna geen week voorbij, zonder dat er meerdere gevallen van scheiding tusschen tafel en bed of formeele echtscheidingen plaats vinden. Er heerscht hier zeer veel huiselijke misère. Er is hier hier veel huiselijk leed, waarmede men niet te koop loopt en waarvan de buitenstaander niets afweet. Huiselijke ellende, die haar oorsprong vindt in het te veel leven buitenshuis. Er zijn vaders, echtgenooten, die niet meer omkijken naar de kinderen, noch naar hun levensgezellinnen. Er zijn moeders, en vrouwen, die haar kinderen aan baboes overlaten en zonder haar echtgenooten, pret maken. Of er voldoende fondsen zijn of niet, het komt er niet op aan, dan maar op crediet, want gefuifd moet er worden.

In § 158: De Regentenbond en de drank.

Notulen van de vergadering van den Regentenbond „Sedio—Moeljo", gehouden in het perspaviljoen van de koloniale tentoonstelling van 19 November 1914.

President: de Regent van Demak. Deze is er van overtuigd, dat de schadelijke gevolgen van geregeld of onmatig gebruik van alcohol, niet alleen voor de gebruikers, maar ook voor de afstammelingen, nadeeliger zijn, dan die van opiumgebruik. Van nature is de Javaan geen liefhebber van alcohol.

Met algemeene stemmen wordt besloten:

1. Aan de Regeering te vragen, om verbodsbepalingen uit te te vaardigen tegen drankgebruik onder alle Inlanders.

2. Om eene vereeniging tot bestrijding van alcohol op te richten, samen te stellen uit:

a. gewone leden, geheelonthouders, die geen contributie betalen.

b. Gewone leden, die wel wijn- en bier drinken, doch geen gebruik van brandy en jenever maken; deze betalen contributie.

c. Donateurs, die geldelijk bijdragen en zich niet verbinden tot onthouding.

d. Buitengewone leden, Europeanen en andere niet-Inlanders, die contributie betalen.

In § 163: Eenige Europeesche ambtenaren over den drank.

Ten aanzien van de bestrijding van Alcoholgebruik zij voorop gesteld, dat de Regeering in de zeldzaam gunstige en benijdenswaardige positie verkeert, dat zij het Alcoholkwaad eigenlijk niet heeft te bestrijden, indien zij er in slaagt, het tijdig te voorkomen.

De groote massa des volks is nog niet aan alcohol gewend.

Een verbod zou parallel loopen aan hare zeden en gewoonten.

De Inlandsche bevolking heeft er recht op door eene welgezinde, goede Regeering voor alcoholisme gevrijwaard te worden door afkondiging van eene heilzame verbodsbepaling, analoog aan de verbodsbepalingen voor Europeanen ten aanzien van opium (Stsbl. 1911 No. 494). Waarschijnlijk zullen in enkele dagbladen stemmen opgaan tegen een dergelijken maatregel, maar bij het Inlandsche volk zelf zou van eenig verzet geen sprake kunnnen wezen, daar dit volk als groot geheel nog niet aan alcohol gewend is. Alleen in enkele groote steden en in streken, waar het alcoholgebruik reeds doorgedrongen is, zou het aantal plaatselijke vergunningen tot het gebruik van sterken drank vrij groot moeten zijn. Dus, nevens de verbodsbepalingen, ware een licentiestelsel af te kondigen voor degenen, die niet buiten drankgebruik kunnen blijven. *)

In § 165: Belangstellende Europeanen in hun oordeel over den drank.

In de bibliotheek van *iedere* openbare Europeesche lagere school moet zich bevinden een exemplaar van **„Het boek van den alcohol"**, geschreven door A. Dou en Th. W. van der Woude. Het behandelt het alcoholvraagstuk alzijdig en objectief, in afdeeling 4, hoofdstuk 4 en 5, de bestrijding in Europa en Amerika. Men moet er rekening mede houden, dat Ned.-Indië geen der besproken regelingen omtrent drankproductie en drankverkoop noodig heeft ten bate der niet-Europeesche bevolking, omdat, in tegenstelling met wat in Europa en Amerika geschiedt, de Regeering hier niet den volkswil uitvoert, maar dien leidt en vormt en omdat de gewoonte van alcohol te drinken bij de Oostersche volkeren niet is ingeworteld, zooals bij de Westersche. Dus genezen van het heden is hier minder noodig dan voorkomen in de toekomst. Aan de jeugd moet het op de scholen ingeprent worden, welke nadeelen het alcoholgebruik met zich brengt. Schoolplaten, waarop aanschouwelijk is voorgesteld, hoe de alcohol werkt, kunnen voor dit onderwijs nuttig zijn. De films in de bioscopen, die drinkgelagen te zien geven, dienen te worden verboden. Ook ageere men tegen het toelaten van drinkgelegenheden, die tegenwoordig bij elke bioscoop worden aangetroffen.

In § 167: Die verkenningstocht leert, dat de optimisten ongelijk hebben, wanneer zij het ontijdig achten, om nu reeds maatregelen te nemen tegen het alcohol-kwaad in Indië.

De waarschuwing doet twijfelen aan de juistheid van het inzicht dier optimisten, welke het koesteren van vrees voor uitbreiding van het alcoholkwaad in Indië ontijdig en voorbarig achten. Dit oordeel wordt ten deele gebaseerd op den uitslag van de in 1904 en 1907 gehouden enquêtes, waarvan een overzicht te vinden is in de Bijlagen. De Regeering zelve echter sprak hare conclusie in de volgende bewoordingen uit: het drankgebruik onder de Inlandsche bevolking, voor het oogenblik niet tot ongerustheid stemmende, dringt tot waakzaamheid voor de toekomst. In verband daarmede vertrouwt de Regeering, dat de locale wetgevers (gewestelijke en gemeenteraden), in het volle besef van den ernst der zaak en van de noodzakelijkheid, om een, hier meer daar minder, maar toch overal het hoofd opstekend kwaad, tijdig te onderdrukken, spoedig tot het treffen der vereischte voorzieningen (voor Europeanen en Inlanders) zullen overgaan. Het maken van eene centrale regeling, achtte de Regeering nog niet noodig; zelfs verdiende naar Haar inzien eene locale regeling de voorkeur, omdat deze wordt uitgevoerd en toegepast, om zoo te zeggen, onder de dagelijksche controle van het publiek, dat in den localen raad een orgaan heeft.

In § 170: Toelichting van Dr. Bervoets, waarom drankverbod voor den Inlander noodig is.

Het tweede bezwaar tegen de verordening is dit: Het is beter om den bestaanden toestand te bestendigen dan eene regeling te maken, welke de Javaan doet aannemen: „De overheid staat ons het drinken toe; als het verkeerd was, zou het ons wel verboden worden". Zoo beschouwt de Inlander eene opiumverkoopplaats als een „sih peparingan kandjeng Gopermen" (gunst van het Gouvernement). En nu zal diezelfde Inlander weldra kunnen zeggen: „sampoen pikantoeh pergunning" (ik heb reeds vergunning gekregen). Wie doet me wat?"

In § 177: Wat het buitenland te zeggen heeft.

a. Bij totaal verbod en onthouding is de toestand onder de bevolking goed. (Verkort weergegeven). In Papua (Britsch-N. Guinea).

Bij de parelvisscherij in Torrestraat en op Thursday-Island.

*) In aansluiting hierop, moet ik melding maken van het feit, dat er in 1916 een wetsontwerp door de Nederlandsche Regeering is opgemaakt, met het doel verkoop en consumptie van opium en aanverwante stoffen te verbieden voor Nederland.

In de Nieuwe Hebriden, op het eiland Pitcairn en de Samoa-eilanden.

b. Ongelukkige toestanden zijn ontstaan onder den invloed van den alcohol:

Op de Fidschi-eilanden, de Hawai-eilanden, de Philippijnen, de Gezelschaps-eilanden.

In Abyssinië, Bechunaland, Madagaskar, Britsch Oost-Afrika, Basoetoeland, Rhodesia, Swazieland, Duitsch-Oost Afrika.

Te Lorenzo Marques en Portugeesch Oost-Afrika gedragen inboorlingen zich walgelijk in dronkenschap. N.-Afrika gewende zich aan het gebruik van slechte cognac en absinth en Egypte aan whisky.

In Br. Indië , op Ceylon en Burma is het al niet beter gesteld, zoo ook in Cochin-China, China, Japan, de Straits, de Gef. Maleische staten.

c. Totaal verbod is uitgevaardigd in verschillende staten van Amerika, Canada; in Duitschland en Rusland ten aanzien van verkoop aan militairen, in IJsland ten aanzien van dranken met meer dan 2 % alcohol. In Noorwegen en de U. S. A. wat betreft verkoop aan leger en vloot (in Denemarken gedeeltelijk).

d. Beperkingen werden toegepast ten aanzien van de uren van verkoop in: Engeland, Frankrijk, Rusland, Oostenrijk-Hongarije, Nederland. Z.-Afrika. Door local option (plaatselijke keuze), in U. S. A., Canada, Engeland, Skandinavië, Finland, Australië en N. Zeeland.

e. De verderfelijke drankhandel is de groote oorzaak van den invoer van alcohol in koloniën en bezittingen van de blanke naties.

f. Er is gebrek aan waakzaamheid bij ambtenaren en bij gouvernementen, die te licht denken over de gevolgen van alcoholgebruik."

(Slot volgt).

Hadramut en de Arabieren in Ned. Oost-Indië.

Voor leden en genoodigden van de „Afdeeling Haarlem e. o." hield de heer *B. Th. Brondgeest*, Ind. Litt. Stud., den 23sten Maart j.l. over bovengenoemd onderwerp een voordracht met lichtbeelden

Met een inleidend woord wees de voorzitter er op, dat bij de in den laatsten tijd oplevende belangstelling van land en volk in den Indischen Archipel weinig of geen aandacht wordt geschonken aan de Arabieren. Hij hoopte, dat de spreker bij zijn hoorders de overtuiging zou vestigen, dat de zonen van Hadramut bij sommige méér gewenschte — ook vele goede karaktereigenschappen hebben, en vooral, dat zij niet fanatiek zijn en niet gevaarlijk voor rust en orde.

De spreker begon met te zeggen, dat er van Hadramut, zijnde dat gedeelte van Arabië, hetwelk zich uitstrekt van Aden tot aan Kaap Ras al Hadd, geen vertrouwbare kaart bestaat, daar die landstreek nimmer in haar geheel wetenschappelijk onderzocht is. Aan de hand van een door den geleerden, nog niet lang geleden te Batavia overleden *Said Othmân bin Jahja* uit het hoofd geteekende kaart, gaf spr. op het bord een schets van het land en maakte hij met zijne hoorders een denkbeeldige reis door Hadramut, uitgaande van al Mokallâ.

De landstreek is over 't geheel zeer onherbergzaam, het minst is zulks het geval in het N. O. Hier vindt men bouwland, dadel-aanplantingen, tuinen en dorpen.

De voornaamste plaats is Saioun, welke de oude hoofdstad geheel overvleugeld heeft.

Het klimaat van Hadramut is zeer droog. In het binnenland duurt de regentijd van October tot en met Februari. Het regent er dan echter op z'n hoogst 3-4 malen, soms in 't geheel niet. Hoewel de kustlanden ook zeer droog zijn, regent 't daar toch meer. De zomers zijn er ontzettend warm. De winters daarentegen koud en wel zóó, dat 't vel van gelaat en handen barst. Over 't algemeen is echter het klimaat heel gezond.

De bevolking van Hadmarut bestaat uit eene vermenging van Zuid- en Centraal Arabische stammen. De hoofdkarakteritrekken zijn, volgens Said Othmân: trouw en eerlijkheid, vrijgevigheid, voorliefde voor den handel, afschuw van bedelen, ijver, dankbaarheid en tegenzin van zich in andermans zaken te mengen.

Het geld heeft in H. hooge waarde, alles is er verbazend goedkoop. Een vrijgezel kân er royaal van ƒ 100.— per jaar leven; is hij verkwistend, dan heeft hij toch niet meer dan ƒ 250.— noodig.

Na een korte rustpoos, vertelde spreker, dat reeds vóór de 10de eeuw levendige handelsbetrekkingen bestonden tusschen Arabië en ons Indië. Het waren Arabische zeevaarders en kooplieden uit dien tijd, die den Islam in Indië invoerden, eerst in Atjeh, dan in Palembang, later op Java. Doch het bleef bij handelsrelaties, want nergens vindt men een spoor van eene kolonie, door die menschen gesticht. Ja, wij kunnen gerust zeggen, dat men, vóór de 19de eeuw, niet van Arabische nederzettingen in Indië spreken kan. In de statistieken van vóór 1859 worden zij verward met Bengaleezen en anderen. Eerst in het laatst der 18de eeuw zijn de Hadrami begonnen zich in massa naar den Indischen Archipel te begeven, terwijl hunne emigratie naar de kust van Malabar van veel vroeger dateert.

Spreker wees er op, dat de Arabier niet naar onzen Archipel trekt met zendingsdoeleinden, maar uitsluitend om fortuin te zoeken. Hij vindt hier veelal familieleden, daar bijna alle immigranten uit hetzelfde gedeelte van H. afkomstig zijn. Zij nemen geheel de levenswijze van den inlander aan. Van den Chinees onderscheidt de Arabier zich door blijvende soberheid, ook dan, wanneer hij tot welvaart gekomen is. Nooit vindt men er een, die aan drank of opium verslaafd is. Desniettegenstaande zijn de Arabieren in Indië weinig gezien.

Volbloed Arabische vrouwen zijn er in Indië zoo goed als niet. De Arabier huwt er met eene Inlandsche of met de dochter van een landgenoot. Zoo komt het, dat in het gezin het Arabisch niet de omgangstaal is. De mannen behouden de ongedwongen manier van spreken, die zij aannamen in de woestijnen van hun land en die, gevoegd bij een onverbeterlijke onachtzaamheid jegens de autoriteiten, mede iets, hun door den bestuursjanboel in Hadramut aangeboren, niet geschikt zijn om hen te doen staan in de gunst van het Gouvernement.

Een leelijke eigenschap is hun woekerzucht. Toch mag dit niet een nationale karaktertrek genoemd worden. Op den Inlander hebben zij veel sociaal overwicht. Godsdienstigen invloed oefenen zij weinig uit. De inlandsche godsdienstvoorgangers en de Arabieren liggen gemeenlijk met elkaar overhoop. Fanatiek is de Arabiër volstrekt niet; daarvoor is hij te practisch van aard. Het vermogen, dat hij vergaart, blijft in Indië, evenals hij zelf. Langzamerhand raakt hij geheel los van zijn vaderland.

Nog velerlei andere bijzonderheden deelde spreker mede. De voordracht werd tot het einde met aandacht gevolgd en met applaus beloond.

„Indië Weerbaar".

Door de Vereeniging „Moederland en Koloniën" was Dinsdagavond een vergadering belegd, waar leden van de Deputatie „Indië Weerbaar" het vraagstuk „Indië Weerbaar" inleidden:

Aan het verslag in het *Vaderland* ontleenen wij:

De voorzitter heette de leden der Deputatie, welke aan de bestuurstafel plaats hadden genomen, van harte welkom.

Als eerste spreker voerde het woord de heer W. F R h e m r e v, die zeide, dat aan de actie Indië weerbaar niet een politiek tintje zou worden gegeven. In de motie, op 31 Augustus aangenomen, blijkt dit duidelijk. De motie vraagt niets anders dan een dadelijk en afdoend weerbaar maken van Indië. Spr. hoopte, dat door de corporaties, personen en de pers in Nederland de actie, in Indië opgezet, zou worden gesteund.

Spr. vraagt of er nog Nederlanders zijn, die niet overtuigd zijn dat Indië is de hoeksteen van Nederland's politieke beteekenis, dat Indië de kurk is, waarop Nederland's volkswelvaart drijft. Is het geen kaakslag voor U, Nederlanders, dat de Indiërs moeten vragen om Indië weerbaar te maken, vraagt spr. Hij vertrouwt er op, dat de Regeering spoedig aan Indië het zwaard zal geven om zich te verdedigen. De tijden van geleuter en gepeuter zijn voorbij. Daden moeten nu komen.

Hoe dit zwaard er uit moet zien? vraagt spr. De deputatie wil en kan in deze geen uitspraak doen. Dit wordt aan de Regeering overgelaten.

Indië is zonder schuld. Wat is er tegen, om op Indië een zware hypotheek te nemen? Om een vloot te bouwen? Nederland moet een man kiezen met blanco volmacht, om te werken in de richting van „Indië weerbaar" te maken.

De heer M a s N g a b e i D w i d j o s o w i j o zou het betreuren, als Indië ten prooi zou vallen aan een of andere mogendheid. Spr. gelooft in de toekomst van Indië, en dat Indië krachtens de wet der evolutie eens een belangrijke plaats in de wereld zal innemen. De Regeering heeft reeds een stap gezet op den weg naar zelfstandigheid, door de instelling van den volksraad, tevreden maar niet voldaan is spr. Noodig is Indische volksvertegenwoordiging met wetgevende macht.

Naast de militie, is als ingrijpende verandering noodig een volksvertegenwoordiging. De vraag, of de Inlander een goed volksvertegenworodiger zal zijn kan eerst beantwoord worden, als een proef genomen is. Verschillende maatregelen gaf spr. aan, waardoor aan de rechtmatige verlangens van de Inlandsche bevolking zou kunnen worden tegemoet gekomen, zulks in het belang van Indië en Nederland.

De heer A b d o e l M o e i s begon met te zeggen, dat toen de leuze „Indië Weerbaar" in Indië werd gehoord, de Sarekat Islam deze beweging van harte steunde. De Sarekat Islam is niet, zooals vaak gemeend wordt, een revolutionnaire beweging. Zeer goed begrijpen wij, dat Indië niet zonder voogd kan, zegt spr. En een andere voogd dan Nederland wil de Sarikat Islam niet.

Men zegt dat 99 pCt. van de Sarikat Islam niet op het standpunt staat van het comité „Indië Weerbaar." Hoe komt men er aan? Spr. zegt, dat meer dan de helft der afdeelingen op het standpunt staan om Indië weerbaar te maken. Spr. las een motie voor, door de Sarikat Islam aangenomen, waarin adhaesie werd betuigd aan de motie van het comité „Indië Weerbaar." Voorts wordt het in de motie betreurd, dat door de Nederlandsche ambtenaren zoo vaak onrechtvaardig en onheusch tegen de inland-

sche bevolking wordt opgetreden en zij niet handelen overeenkomstig de ethische politiek. Uitgesproken wordt voorts, dat de Sarekat Islam krachtig zal blijven ijveren voor een zelfstandig Indië.

De Sarekat Islam beseft, dat Indië weerbaar moet worden gemaakt, politiek en economisch en in militair opzicht, zegt spr.

Spr. besprak daarna de wenschen afzonderlijk, door de Sarekat Islam gesteld.

Na de pauze werd door enkele personen nog een en ander in het midden gebracht.

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

Zeefvatenziekte in de bergbibit.

In het *Soer. Hbld.* wijst de heer A. van Elk van de s.f. *Tjeweng* er op, dat vaak zoo weinig zorg besteed wordt aan den bibitaanplant voor plantmateriaal.

De bibitplanters dragen wel zorg, dat zij aan belangstellenden, welke hun tuinen wenschen te bezichtigen, een goed onderhouden en zorgvuldig geplante afdeeling kunnen toonen. De afnemer is dan later verwonderd riet te ontvangen, dat niet geheel vrij is van *strepen* en *zeefvatenziekte*.

Daar de *strepenziekte* gemakkelijk te herkennen is, zal deze minder voorkomen dan de *zeefvatenziekte*, welke moeilijker en slechts met groote kosten uit den aanplant te weren is. De bibitplanter, die zijn bergbibit toch wel aan den man brengt, getroost zich noch de moeite, noch de kosten om zijn aanplant gezond te houden en de fabrikant, die juist versch bloed in zijn aanplant hoopt te brengen, komt niet zelden bedrogen uit, en de invoer van bergbibit mist zijn doel.

Het is toch niet voldoende, dat de bibit uit de bergen komt; de hoofdvoorwaarde is, dat ze voortgesproten is uit plantmateriaal, dat door strenge selectie gezuiverd is, volgens de methode van Daalen, zooals die in de *Suikerenquête* beschreven is. Of er planters zijn, die hun *geheelen* aanplant van zulk streng geselecteerd riet voorzien, betwijfelt de schrijver, en hij meent, dat er geen verandering zal komen, zoolang de afnemer geen garantie verlangt, dat de bibit vrij moet zijn van *zeefvatenziekte*.

Behalve de onvoldoende zorg aan de selectie besteed, is er nog een andere oorzaak, waardoor de bergbibit zoo weinig aan de eischen van gezond plantmateriaal voldoeet.

Veel bibitplanters houden er n.l., behalve hun eigen aanplant, nog een anderen op na, welke onder de hoede (?) van Inlanders staat. Door gebrek aan doelmatige grondbewerking en bemesting steekt zoo'n aanplant zeer ongunsctig af bij die van de een of andere naburige suikerfabriek. Daar de oorsprong van de bibit, door den Inlander gebruikt, veelal in het duister ligt, *moet* het product wel inferieur wezen, en het draagt dan ook gewoonlijk de kiem van de *zeefvatenziekte* in zich. Als oorzaken van het ziek worden van het riet, noemt de schrijver verder het als plantmateriaal gebruiken van topbibit van eigen aanplant of 2e snit van de een of andere naburige suikerfabriek.

Fabrieken, welke niet over zelf gekweekte rietvariëteiten kunnen beschikken, zullen alleen door de selectie zoo streng mogelijk door te voeren tot zelfs hoog in het gebergte er zeker van kunnen zijn, dat in de moeder- en daarna in de bibit-tuinen gezond materiaal wordt uitgeplant.

Ter vermindering van de kosten zouden meerdere alleenstaande fabrieken zich kunnen vereenigen om voor gezamenlijke rekening een foktuin aan te leggen.

Van de meeste suikerfabrieken toch zou de suikerproductie belangrijk hooger kunnen wezen, indien slechts gezond riet door den molen ging. Waar men tengevolge van de gunstige suikerprijzen der laatste jaren met een minder gunstigen oogst genoegen neemt, mag men, volgens den heer v. E. bedenken, dat, wanneer de oude prijzen terugkeeren, ook dan een behoorlijke winst dient gemaakt te worden, wat slechts verkregen kan worden, wanneer de suikerproductie per bouw opgevoerd kan worden, doordat men er in slaagt zich vrij te maken van de *zeefvatenziekte*.

De redactie van het *Soer. Hbld.* vraagt, of er door bemiddeling van het Syndicaat geen behoorlijk toezicht uit te oefenen ware op de bibitplanters, en of een „*black list*" geen afdoend middel zou blijken te zijn tegen minder conscientieuse bibitplanters.

Toekomst voor de Indische steenkolen.

De *Loc.* vermeldt, dat er volgens de *Java-Bode* bij Gouvernementsbedrijven plannen bestaan om proeven te nemen tot het op groote schaal productief maken van de Indische steenkolen, het kolengruis en de minderwaardige bruinkolen.

De jonge Indische kolen, een kolensoort, die minder geschikt is voor brandstof, doch die door haar hoog gehalte aan vluchtige bestanddeelen (40 tot 60 percent) zich bijzonder leent voor de productie van teerolie, ammoniak en dergelijke stoffen, hoopt men door distillatie te ontleden. Niet het verkrijgen van cokes zal dan hoofdzaak wezen, doch het winnen van de z.g. nevenproducten, w.o. in de eerste plaats teerolie genoemd moet worden, welke een voortreffelijke vloeibare brandstof is.

Men heeft het oog gevestigd op een nieuw procédé, n.l. distillatie bij lage temperatuur, waarmee in Europa verrassende resultaten verkregen zijn, wat betreft de verkregen hoeveelheid lichte teerolie.

Indien de vooruitzichten succes beloven, schijnt het voornemen te zijn om te *Kalianget* een proefinstallatie op te stellen. De zoutbriketfabriek zou de afneemster kunnen zijn van de vloeibare brandstof, terwijl misschien de als waardeloos aangenomen cokes een bruikbare brandstof voor de Madoera stoomtram zou kunnen leveren. Moge deze belangrijke kwestie naar genoegen worden opgelost.

De theecultuur op de hoogvlakte van Midden-Sumatra.

Onder de rubriek *Handel en Landbouw* schrijft het *Bat. Nieuwsblad*, dat in de omgeving van *Silalahi* aan het Tobameer verschillende stukken grond uitgegeven zijn in concessie, en dat onder leiding van den ingenieur Fels een weg zal aangelegd worden, welke 25 K.M. zuidelijk van *Kaban Djahé* beginnende, zal leiden naar 't land noordelijk van *Silalahi*.

Op de aanvragen voor theeconcessies op de *Karovlakte* is na lang overwegen afwijzend beschikt, daar het bestuur het land wenscht te reserveeren voor de eigen bevolking, welke ongeveer 66000 zielen telt en die getoond heeft goede landbouwers te zijn. Er zal getracht worden een bevolkingstheecultuur te scheppen onder leiding van den heer Zegers Rijzer, landbouwleeraar in *Siantar*. Met een straal van 10 K.M. zal vanuit *Kaban Djahé* met de theecultuur begonnen worden. Er is nog niet beslist, of men met een proefaanplant beginnen zal dan wel thee aan de bevolking zal uitreiken.

Tevens wil men achter het controleurskantoor in bovengenoemde plaats, dat door veel Batakkers bezocht wordt, demonstratievelden aanleggen, waar proeven genomen zullen worden op het gebied van selectie, bemesting, enz.

Onderwijzerskwestie.

Hierbij denke men niet aan het Eur. onderwijs, waarbij zich herhaaldelijk onderwijzerskwesties voordoen, maar aan het Inl. onderwijs. De kwestie betreft de salariëering van de Inl. onderwijzers in het bezit van een akte voor hulponderwijzer bij het Eur. onderwijs. Het *Bat. Nieuwsbl.* vestigt daarop de aandacht naar aanleiding van een artikel in de *Médan Goeroe Hindia*. In dit blad is er onlangs nog op aangedrongen, dat de Regeering haar houding zou bepalen ten opzichte van Inlanders, die examen voor het Eur. onderwijs gedaan hebben. Waar de Reg. streeft naar unificatie — een onderwerp dat van alle zijden nauwlettend bekeken dient te worden, en waarbij niet alleen de belangen van Inlanders gewicht in de schaal behooren te leggen, dient ze deze kwestie ten spoedigste op te lossen, en daarbij niet uit verkeerd begrepen zuinigheid ontevredenheid te kweeken bij een groep van Inl. ambtenaren of a.s. ambtenaren, die ze toch gaarne aan haar dienst verbinden wil.

De voor 1912 bestaande betrekking van „Inl. hulponderwijzer van den 1sten rang", waaraan een maximum bezoldiging van ƒ 400.— verbonden was, gelijk aan die welke de Eur. onderwijzers met hulpakte genoten, werd in dat jaar opgeheven en de eisch gesteld, dat Inl. onderwijzers, die een gelijkwaardige functie wenschten te bekleeden als de Eur. hulponderwijzers, de Eur. hulpakte moesten verwerven. Daarin schuilt niets onbillijks.

Wat evenwel, vooral in de huidige omstandigheden, verwondering baart, is, dat het traktement van Inl. onderwijzers, in het bezit van de Eur. hulpakte, minder geworden is dan dat van de vroegere Inl. hulponderwijzers van den 1en rang, en dat het gelijk gesteld is aan dat van de leerlingen der Hoogere Kweekschool (voor Inl. onderw.) te Poerworedjo. Immers toen R. Adjeng Karlina in 1913 de Eur. hulpakte verwierf en zich bij het Gouvernement voor plaatsing aanmeldde, werd haar een aanvangstractement van ƒ 100.— en een maximum-salaris van ƒ 250.— in het vooruitzicht gesteld, waarvoor ze beleefdelijk bedankte.

Hoe moeilijk het voor het Gouvernement moge wezen, het dient een spoedige beslissing te nemen aangaande de vooruitzichten der verschillende categorieën van Inl. onderwijzers, opgeleid aan normaalscholen, kweekscholen of Hoogere kweekschool, dan wel in het bezit van het bewijs voor voldoend afgelegd examen in de Ned. taal of in dat van de akte voor (Eur. hulp-)onderwijzer. Het behoeft geen betoog, dat het een lastige zaak is, die verschillende graden van bekwaamheid en ontwikkeling naar verdienste te beloonen, doch men moedige vooral aan het afleggen van het examen voor onderwijzer bij het Eur. onderwijs.

Misdadige jeugd.

Het is onder dezen titel, dat een onbekend schrijver in de *Loc.* de aandacht vestigt op de reeds eenige maanden geleden gegeven opdracht aan Mr. van Walsem om „een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid van het oprichten van verbeterhuizen, waarin kinderen zouden worden opgenomen, die voor een of ander vergrijp anders, na voor den rechter te zijn geweest, een vrijheidsstraf dan wel geldboeten tegen zich zouden hooren eischen."

De Regeering heeft hiermede de eerste schrede gezet op den weg, die voert naar de oprichting van verbeterhuizen, waar de pupillen o.a. door hen in de gelegenheid te stellen zich voor een speciaal vak of op zeker gebied te bekwamen, in staat gesteld worden na verloop van hun straftijd beter toegerust hun intrede in de maatschappij te doen.

Zeker zal dat een vrij kostbare post op de begrooting vormen, doch de Reg. zal zeker voor de kosten niet terugdeinzen.

„Het verheugt ons" — aldus de schrijver — „dat de regeering eindelijk een begin heeft gemaakt voor het tot stand komen van deze hoogst nuttige instellingen, waarvoor in de strafwetgeving, meenen we, reeds ruimte open is gelaten." Aan de vele jonge misdadigers, die in een onbewaakt oogenblik bezweken zijn en dikwijls als recidivisten een tweede en derde maal voor den rechter komen, dient een kans geboden te worden, om de samenleving gelouterd binnen te treden, zonder het neerdrukkend gevoel van steeds met den vinger te worden nagewezen.

Maar waar de overheid de straffende hand dreigend verheft, dient ze ook *preventief* op te treden, en naast een verbeterhuis op te richten een rijks-opvoedingsgesticht voor de *verwaarloosde* jeugd. Ja, de instelling van een dergelijke inrichting dient vooraf te gaan, daar „van de velen, die later voor een plaatsing in een verbeterhuis in aanmerking zouden komen, wellicht een ongedacht groot percentage zal afvallen, indien van regeeringswege de leemte wordt aangevuld van een onder welke omstandigheden ook verwaarloosde opvoeding."

In dit verband denkt zeker ieder met den schrijver aanstonds aan de inrichting van Pa van der Steur te Magelang en schr. eindigt aldus: „Heeft de landvoogd niet bij zijn bezoek zijn bezorgdheid te kennen gegeven over het in stand blijven van dit instituut, indien het de krachtige figuur van een van der Steur moet missen?

Aan de regeering zij het thans overgelaten het blij optimisme van dezen man, blijkens zijn antwoord: „dat is Gods zaak" niet te leur te stellen. Een ongezochte gelegenheid om het eerste rijks-opvoedingsgesticht in het leven te roepen.

Het zou een daad zijn dezen man en het volk van Insulinde waardig."

En daarmede is zeker iedereen het eens.

Suriname.

In *De Telegraaf* van 27 Maart behandelt de heer G. Simons het arbeidersvraagstuk in Suriname en de toekomstige ontwikkeling der kolonie.

De schrijver ging in den nawinter van 1908 van New York naar Suriname scheep. Langs de dokken wandelende met den heer B. van de K. W. I. Mail, zeide deze hem: „De meeste reizigers komen teleurgesteld terug, omdat zij altijd West-Indi: met onze Oost vergelijken. Gooi alle fantasieën over boord en tracht land, volk en toestanden te waardeeren. Neem alles zooals het is".

De kapitein van het schip — „een geboren pessimist" — wist niets dan kwaads te vertellen van land en volk der kolonie. Wij hebben er meermalen in dit blad op gewezen, dat het een eigenaardigheid van de gezagvoerders van de K. W. I. Mail schijnt te zijn aan de passagiers allerlei onjuiste verhalen omtrent de kolonie te doen, terwijl zij volstrekt niets weten van land en volk. Veel meer dan de handelskade van Paramaribo kennen ze niet, al varen ze ook jaren op de kolonie.

De heer *Simons* kwam na heel veel ondervinding tot de conclusie, dat vergelijkingen van landen en volken meestal uit den booze zijn. „Men moet de dingen, de rassen en toestanden op zichzelf beoordeelen. Telkens weer de lei schoon maken. Geen nieuw verhaal op reeds beschreven papier knoeien."

Dan vervolgt de schrijver: „Welke tegenstellingen! Haïti of Trinidad, Santo Domingo of Cuba. Hier de wildste anarchie,onder het mom van een republikeinschen staatsvorm. Ginds orde, tucht, onderwijs, organisatie, fatsoenlijke rechtspleging. Gevolg van het eerste: luiheid en armoede, stagnatie. Resultaten van het tweede: welvaart en vooruitgang. Goede stoombootverbindingen, landbouwscholen, proeftuinen, schappelijke voorwaarden bij 't crediet verleenen.

In Haïti omwenteling, revolutie, moord en brand. In Trinidad, Barbados, Jamaica menschwaardige toestanden. Die bestaan ook in onze West-Indische kolonies: Curaçao, Bonaire en in Suriname."

Vervolgens geeft de heer *Simons* eenige beschouwingen over den neger als arbeidskracht en de middelen om hem daartoe op te leiden. Het zou ons te ver voeren hem daarin te volgen en aan te wijzen, waarin wij met hem van gevoelen verschillen. Uit zijne beschouwingen willen wij nog het volgende knippen: Waar de levensvoorwaarden laag bij den grond zijn, luxe onbekend is, het eten goedkoop, de woningen iets slechter nog dan stallen zijn, waar kleeren dragen eigenlijk overbodige weelde beteekent, de wintertijd ten eenenmale onbekend is, schoenen, onderkleeren, enz., enz., onnoodige voorwerpen zijn, is het een heksentoer om het toch al sloome menschdom aan 't werk te krijgen en dit regelmatig te laten voltooien."

In de rest van het artikel gaat de heer *Simons* na, aan welke oorzaken de achteruitgang der kolonie moet worden toegeschreven en komt daarbij tot deze conclusie:

„Suriname — nooit komt er iets van een intensieve exploitatie,wanneer het aantal energieke, goed onderlegde Nederlanders niet staâg groeit. Nimmer! wanneer de jonge mannen te slap zijn om in de kolonies aan 't werk te tijgen. Moed behoort er toe om voor jaren weg te gaan uit het koele vaderland.Moed, wilskracht en doorzicht om met succes in die landen te slagen.

Niet in Suriname alléén schuilt het kwaad, maar ook in ons. In ons schuilt de ziekte der aderverkalking. Te velen teren op een dikken geldzak van papa. Met halve kracht stoomen zij door 't leven, waar de andere met verdubbelde kracht en energie voorwaarts stormen. Wee hun! die in deze tijden slapend bij de pakken neerzitten. Hun toekomst is een Suriname, zooals het thans is — verworden is".

* * *

In het voorloopig verslag betreffende het voorstel van wet van den heer Limburg c.s. tot wijziging van de artikelen 133 en 186*f* der Hooger-Onderwijswet, werd de meening geopperd, dat wijziging van art. 132 der H. O. gewenscht is, ten einde hen, die in Indië of Suriname eene artsenschool bezochten en die thans ingevolge het K. B. van 21 Maart 1895 van verschillende in de wet van 25 Dec. 1878 vermelde examens zijn vrijgesteld, toe te laten tot het candidaatsexamen in de geneeskunde.

Hierop geeft de Memorie van Antwoord het volgende bescheid:

Het is inderdaad niet meer dan billijk, dat de Kroon de bevoegdheid verkrijge hen, die in Ned.-Indië of in Suriname tot arts zijn opgeleid en die thans reeds, krachtens het K. B. van 26 Maart 1895 (Stbl. 37) bij de studie hier te lande voor het arts-examen vrijstelling genieten van het eerste en tweede natuurkundig examen, in de gelegenheid te stellen te promoveeren. Daar art. 32 der Hooger Onderwijswet spreekt van een diploma of geschrift „afgegeven door buitenlandsche universitaire instellingen van onderwijs of onderzoek", is eene kleine aanvulling van dat artikel noodig, ten einde aan de bevoegdheid der Kroon een wettelijken grondslag te geven. De voorstellers stellen daarom voor achter de woorden „afgegeven door" in het eerste lid van het artikel in te voegen de woorden: „instellingen van onderwijs in de koloniën en overzeesche bezittingen en door".

* * *

De heer Oudschans Dentz schrijft aan de *N. R. Ct.* van 30 Maart:

„Naar aanleiding van de mededeeling van den heer M. G. W. in de *N. R. Ct.* van 28 dezer, waarin deze behandelt, uit No. 2 van Vol. XL van de proceedings of the Huguenot Society of London, een opstel van Annette M. de la Touche over de familie Digues de la Touche en Dignes de la Nestte, kan ik nog toevoegen, dat een Daniel Digues de la Motte, uit Frankrijk komende, zich in Suriname vestigde en aldaar overleed. De bijzonderheden hoop ik eerlang als aanvulling te publiceeren."

* * *

Ons wordt toegezonden het prospectus van een bij de Bussy te verschijnen album, bevattende ongeveer 150 afbeeldingen naar photografieën uit Suriname en onze overige West-Indische bezittingen", met verklarende bijschriften van Fred. Oudschans Dentz en Herm. J. Jacobs. Het album zal heeten: „Onze West in beeld en woord" en slechts *f* 1.75 kosten.

De foto's zullen voorstellen: volkstypen, merkwaardige gebouwen, schilderachtige West-Indische landschappen en kijkjes op het gebied van cultuur en nijverheid. Iedere plaat zal worden voorzien van een 4 à 5-tal regels onderschrift, dat de plaat kort en zakelijk toelicht. Nog zal achterin worden opgenomen een aanhangsel, bevattende eenige statistische gegevens omtrent bevolking, productie, in- en uitvoer, enz.

Zoo het niet te laat is, zouden wij in overweging geven het woord „bezittingen" te vervangen door „koloniën".

Wij wenschen het album een ruime verspreiding toe. De als voorbeeld gegeven foto's zijn veelbelovend.

WAT DE INLANDER ZEGT.

„Het Zaad der Onafhankelijkheid." De *Pembrita Betawi* vernam uit de *Sumatra Post*, dat eenige Inl. intellectueelen te Medan voornemens waren een nieuw dagblad uit te geven. Die plannen moeten reeds zoover gevorderd zijn, dat bij notariëele akte een naamlooze vennootschap, genaamd „*Selita Bangsa*" (getrouw aan het ras) is opgericht. Zij stelt zich ten doel het uitgeven en exploiteeren van een Maleisch dagblad onder den naam: „*Benih Mardeka*", wat beteekenen moet: „het zaad der onafhankelijkheid." Als verantwoordelijk hoofdredacteur treedt op *Mohamed Samin*, wien als redactieleden worden toegevoegd: *Mohamed Joenoes*, vroeger vice-president van de *S. I. te* Assahan en *Abdoellah*, te voren gouvernementsonderwijzer.

De vennootschap is door aankoop eigenares geworden van den inventaris der drukkerij *Heinemann en Co.* in Tapanoelie, welke naar Medan wordt overgebracht en ondergebracht in het perceel Wilhelminastraat 44. In December of Januari zou het proefnummer verschijnen. De persoon van *Mohamed Samin*, een bezadigd en verstandig man, die onder het volk een groot vertrouwen geniet, staat er ons, alzoo bovengenoemd blad, borg voor, dat dit nieuwe orgaan, in tegenstelling met zoovele Maleische kranten, zijn kracht niet zal zoeken in verdachtmaking en venijnige opruiing, doch in voorlichting, en, zoo noodig, in opbouwende critiek. Dan ook alleen kan de *Benih Mardeka* voor de bevolking, die, als kleine kinderen, met zachte spijs moet worden opgevoed, ten zegen zijn.

Moeilijk uit te maken. De *Pewarta Deli* deelt mede, dat een krankzinnige kontractkoelie zijn kameraden en ook een tuinopziener met een mes heeft willen aanvallen. Zes schoten werden toen in de lucht afgeschoten om hem vrees aan te jagen. Toch zette hij zijn aanval door. De opziener schoot hem toen in de dij. De schrijver noemt dit een poging tot doodslag op zijn rasgenoot. De koelie toch had nog niemand verwond. Verder vraagt schr.: Of de krankzinnigheid van dien koelie te voren door den geneesheer geconstateerd was, dan wel op zij wellicht juist door het strenge optreden van dien opziener was opgewekt?

Een Vergelijking. Hetzelfde blad houdt zijn lezers voor, dat het aantal Inlandsche rijken in Indië voortdurend vermindert en dat zij zelve gaandeweg terug keeren tot het wezen van een dier, van buffel, os, aap, enz. Het is z.i. daarom hoog noodig, dat zij alle krachten inspannen om de vrijheid der voorouders te herkrijgen. In verband met het feit, dat men vroeger zelf de O.-I. Compagnie er in gehaald heeft, wordt in herinnering gebracht de fabel van de slang, die zich zelf bij den koning der kikvorschen als rijdier aanbood en 't daarbij aanlokkelijk voorstelde, dat hij zeer zeker beroemd zou worden, als hij op haar, slang, erfvijand der kikvorschen, zou rondrijden. Zij bepaalde slechts ééne voorwaarde, n.l. dat haar als loon elken dag één kikvorsch zou worden gegeven. De koning der kikvorschen nam dit aanbod aan, hij reed overal trots rond, maar ten slotte kwam hij, nadat de laatste der kikvorschen was opgegeten, zelf aan de beurt en werd verslonden.

Het Voorbeeld van den Aziatischen Reus. Een hoofdartikel van hetzelfde blad handelt over den geweldigen vooruitgang van den „Aziatischen Reus", Japan. Aan het slot wordt een samenspraak gehouden tusschen *Pangeran Sentot* en *Grashuis*. De eerste vroeg: Waarom de bewoner van Insulinde toch steeds bij den Japanner moest achterstaan? Waarop de tweede antwoordt: Omdat de Indiër nog niet rijp genoeg en daarbij ook geen Japanner is. *Sentot* gaf hierop ten antwoord, dat de Indiër eerder *overrijp* genoemd kon worden. Drie eeuwen waren toch wel voldoende om een vrucht rijp te maken! Een overrijpe vrucht, die niet geplukt wordt, is een prooi der wormen of van de *moesangs*. Bovendien is een Japanner een Aziaat, evenals hij, Sentot.

Veroordeeld. De *Warta Hindia* ontving uit Rembang bericht, dat de veel besproken voorzitter van de S. I. te Lasem tot twee jaren dwangarbeid veroordeeld is wegens verduistering van vereenigingsgelden tot een bedrag van *f* 660, en dat nog twee zaken tegen hem aanhangig zijn: één wegens misbruik van vertrouwen en één wegens opruiing.

Schoolnieuws. Bij de Europeesche schoolcommissie te Soerabaja is, volgens de *Bintang Soerabaja*, bericht ontvangen, dat bij de openbare Europeesche lagere- en Hollandsch-Chineesche scholen, waaraan een voorklasse is verbonden, de Europeesche leerkracht, die tot nu toe uitsluitend voor die voorklasse bestemd was, tevens gelijktijdig met het onderwijs in een andere klasse wordt belast. Verder vernam het blad, dat dit jaar Inlandsche scholen 2e klas worden geopend in Djombang, Soerabaja VI, Kepoetihlor, Roengkoetlor, Taman, Bakelan, Koelon, Soemelaran, Kembangbroe en Benowo. In eerstgenoemde plaats is de school in een tijdelijke localiteit ondergebracht, terwijl voor de andere scholen permanente gebouwen zijn opgericht.

Verzoek om Gratie. De *Sinar Djawa* deelt mede, dat de S.I. te Semarang, tijdens het bezoek van den G.G. aldaar, van de gelegenheid gebruik gemaakt heeft, een request aan te bieden om gratie te verzoeken voor de drie veroordeelden in de Brondongan-zaak (vermoorden van een Chinees tijdens de Chineesch-Javaansche ongeregeldheden).

Misstanden bij het Passer-wezen. Bij den Gemeenteraad van Soerabaja is, volgens de *Bintang Soerabaja*, door den Voorzitter een ontwerp-verordening ingediend omtrent passers, welke in de gemeente Soerabaja door particulieren worden geëxploiteerd. Als beginsel, waarop de verordening berust, wordt aangenomen, dat de gemeente, als overheid, niet langer werkeloos mag aanzien, dat op passers, welke buiten haar onmiddellijk bereik liggen, toestanden blijven heerschen, die in verschillend opzicht een voortdurende, ernstige bedreiging voor de volksgezondheid vormen en uit een oogpunt van orde bezwaarlijk langer kunnen worden geduld. Als bewijs daarvoor kan worden volstaan met een kijkje op elke willekeurige, door particulieren ingerichte passer, waar de bezoekers elkaar verdringen en de te koop aangeboden eetwaren tengevolge dier overvulling ook met den besten wil niet zindelijk te houden zijn. Die passers bezitten ongeriefelijk ingerichte gebouwen (als men ten minste deze benaming daarvoor mag gebruiken), waar water ontbreekt en zelfs de eenvoudigste bevloering, zoodat schoon houden onmogelijk is en zelfs gevaar niet is uitgesloten, terwijl er van geen andere zorg iets merkbaar is dan die voor het innen der inkomsten. Verbetering in dezen toestand zal uitsluitend zijn te verkrijgen door een stelsel van verplichte vergunning van gemeentewege, afhankelijk van de voldoening aan de noodige eischen, die voor het algemeen belang en de openbare orde gesteld moeten worden. Deze zullen moeten voorkomen, dat te veel verkoopers in een onvoldoende ruimte worden ondergebracht, dat de bouwwijze der loodsen goed is en de inrichting van dien aard, dat afwatering en reiniging mogelijk zijn. Als bijkomstig voordeel kan de Inlander dan nog gevrijwaard worden tegen een overmatige retributieheffing. Voorschriften hiervoor zijn neergelegd in een verordening van 10 artikelen, waarvan art. 3 beoogt ook de omwonenden, die last en hinder van het marktbedrijf ondervinden, te beschermen. Het uiterste tijdstip, waarop de verbetering van een particulieren passer moet zijn verkregen, wordt voorgesteld op 8½ maand plus den tijd, benoodigd voor de behandeling der aangelegenheid van wege de gemeente. Het is practisch niet wel mogelijk bepaalde voorschriften te geven omtrent de inrichting van een passer, wijl deze zeer veel kan verschillen. Daarom wil men wat de ruimte betreft voorschrijven, dat een bepaald percentage van de oppervlakte in elk geval voor voetpaden beschikbaar moet blijven. Verder zal bepaald worden: 1e. dat het passerterrein zoowel als de daarop staande gebouwen behoorlijk schoon en in goeden staat zijn; 2e. dat het marktvuil worde weggebracht naar aan te wijzen plaatsen, hetgeen tegen zelfkosten door de gemeentereiniging geschiedt; 3e. dat den verkoopers kosteloos drink- en waschwater uit de gemeenschappelijke drinkwaterleiding wordt verstrekt 4e. dat een goede afwatering wordt aangelegd en onderhouden; 5e. dat van de verkoopers geen hoogere vergoeding gevorderd wordt dan vermeld is in art. 8 der passerverordening, en 6e. dat geen andere vergoeding, in welken vorm ook, van de verkoopers wordt gevorderd. Daar een algemeen voorschrift niet gemakkelijk uitvoerbaar wordt geacht, wil men elk plan afzonderlijk door den burgemeester doen beoordeelen, die dan ook alle verdere aanwijzingen kan geyen. Worden de bepalingen der verordening niet opgevolgd, dan kan de passer op last van den burgemeester voor het publiek worden gesloten, c.q. de vergunning worden ingetrokken.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Een geheimzinnige Zending. Eenigen tijd geleden — alzoo de *Pewarta Soerabaja* — vertoefde te Batavia een Chinees, Tjang Tay Yen, die beweerde door de Chineesche regeering met bijzondere opdracht naar Java te zijn gezonden. De man heeft toen Batavia verlaten en is langs verschillende plaatsen naar Soerabaja getrokken, waar hij ook eenige dagen verbleef. De regeering liet den man nagaan en zoo bereikte ook hier het hoofd van plaatselijk bestuur de opdracht, bedoelden Chinees te controleeren. Tjang Tay Yen, die blijkbaar niet op de hoogte was van de wetten van dit land, belégde zonder vergunning van den assistent-resident op 5 November een vergadering voor de vereeniging *Soe Po Sia*, een der vele politieke combinaties, welke Indië telt. Twee dagen later is hij ten huize van den Chineeschen consul geweest, om daarna nog eens te vergaderen met de vereeniging *Siang Whee*. Men weet tot heden niets anders van hem dan dat hij via Singapore naar China is teruggekeerd.

Naar gegevens uit het *Soerabajaasch Handelsblad* wordt verder medegedeeld, dat deze Chinees, die eigenlijk *Tjang Ping Leen* heette (*Tjang Thay Yen* is zijn kindernaam) de man was, die, door zijn geschriften, met *dr. Sun Yat Sen*, den stoot gegeven heeft tot den val van het Keizerrijk. Hij is geen eerzuchtig man, doch een groot philosoof, wiens stellingen door de Chineezen als onaanvechtbaar worden aangenomen. Zijn streven is voornamelijk gericht op de ontwikkeling van zijn land en zijne landgenooten, hen te vrijwaren voor overheersching en het Chineesche rijk een krachtig bestuur te verzekeren. 't Is daarom geen wonder, dat hij door de Chineezen als een tweede Confusius wordt beschouwd. Aan de leden van de vereenigingen *Bin Sin Yat Poa Sia* en *Soo Poo Sia* te Soerabaja heeft hij het een en ander uit zijn leven medegedeeld, waaraan het volgende ontleend is: Met dr. *Sun Yat sen* nam h een werkzaam

aandeel in de eerste revolutie, welke den val van het Chineesche keizerrijk tengevolge had. Terwijl de revolutie werd voorbereid, ging hij naar Japan, waar hij een school voor volgelingen van zijn leven en streven stichtte. Nadat de Republiek was uitgeroepen, ging *Tjiang Thay Yen* terug naar China, waar de president der republiek Yoean Shi Kay hem gouverneur wilde maken van een provincie, wel wetende welk een macht *Tjiang Thay Yen* bezit en hoe noodzakelijk het is hem aan zich te verbinden. Doch deze voelde daarvoor weinig en bedankte voor de aanbieding. Toen Yoan Shi Kay aspiraties toonde zich tot Keizer te doen verheffen, begon *Tjiang Thay Yen* opnieuw zijn actie, thans tot behoud van de republiek. Het gevolg hiervan was, dat hij in het paleis te Peking werd geïnterneerd, wel niet in strenge afzondering, maar toch met vrijheidberooving. Eerst eenigen tijd na den dood van Yoean Shi Kai en de benoeming van den nieuwen president, werd *Tjang Thay Yen* weer in vrijheid gesteld. In zijn toespraken tot de Chineesche vereenigingen te Soerabaja verklaarde hij, dat hij niet kwam om revolutie te prediken, doch de *evolutie*. Hij hield op verschillende vergaderingen dezelfde redevoeringen en sprak in het Mandarijn-Chineesch, dat vertolkt werd in het Hokkian Chineesch en ook in het Maleisch. De vergaderingen werden door meer dan 600 Chineezen bijgewoond. Hij begon hun een overzicht van de geschiedenis van het Chineesche rijk te geven en te vertellen hoe de Chineezen de andere volken in het begin vooruit geweest waren in ontwikkeling en beschaving, ten bewijze waarvan hij noemde de uitvinding van het buskruit en der boekdrukkunst. Hij legde er den nadruk op, dat China altijd eenheid van schrijftaal heeft gehad en kwam daarna tot de kern van zijn betoog: dat ook éénheid van spreektaal noodig is. Hij beval aan het Mandarijnsch te leeren, waardoor de veeten zullen verminderen tusschen de Keh-, Hokkian- en Kwitang Chineezen, een groote samenwerking verkregen wordt ten bate der macht van het Chineesche rijk, dat thans door Chineezen zelf geregeerd wordt. De nieuwe regeeringsvorm moet behouden blijven als een waarborg voor de toekomstige ontwikkeling van het reusachtige rijk. Hij wees verder op Japan, dat zich door een rustige ontwikkeling een eerste plaats onder de mogendheden heeft verzekerd. De Chineezen in de koloniën, zeide hij, mogen nimmer vergeten, dat zij afstammen van de onvervalschte Chineezen en zoo moet ook onder hen de eenheid van taal bevorderd worden. Daarom wekte hij de vaders op hun kinderen in het Mandarijn-Chineesch te onderwijzen door ze naar de *Tiong Hwa Kwanscholen* te zenden, terwijl de ouderen deze taal door onderling gebruik moeten aanleeren. In de eenheid van taal schuilt veel van de kracht van het volk. Hij bracht den vereenigden Chineezen onder het oog, dat zij niet alleen aan hun financieelen staat mogen denken, doch ook moeten streven naar geestelijke ontwikkeling. Hij eindigde ten slotte met de verwachting uit te spreken, dat over vier jaren alle Chineezen elkaar in de Mandarijnsche taal zouden kunnen verstaan.

Tjang Thay Yen logeerde in het gebouw der Chineesche handelsvereeniging, terwijl hem elken avond gedurende de dertien dagen van zijn verblijf ter plaatse een feestmaaltijd werd aangeboden. Hij is een persoon van klein figuur, oud 36 jaar, doch den indruk gevende van veel ouder te zijn.

Op een eigenaardigheid wordt verder de aandacht gevestigd. Van Buitenzorg, waar nota bene de adviseurs voor Chineesche zaken zaten, stuurde men, zonder een verdere omschrijving van persoon en kwaliteit, een missive met de opdracht den persoon van Tjang Thay Yen na te gaan en verslag over zijne handelingen uit te brengen. En terwijl men daar (Buitenzorg) met menschen zat, van wie men mocht veronderstellen, dat zij met Chineesche aangelegenheden op de hoogte waren, pluisde te Soerabaja een hoofdcommissaris van politie uit, met wien men eigenlijk te doen had.

Afkeuring. De redactie der *Warna Warta* keurt het opnieuw in een Chineesche weduwe af, dat zij haar beide dochters bij het postkantoor dienst heeft laten nemen, waar zij onophoudelijk in aanraking komen met Europeanen uit de achterste achterbuurten. Is 't niet vaak gebeurd, vraagt zij, dat hierdoor, vooral bij het verrichten van nachtdiensten, onzedelijke handelingen het gevolg waren?

In een ander nummer verklaart hetzelfde blad, dat bedoelde meisjes tot dezen stap overgingen, om daardoor haar moeders, die in behoeftige omstandigheden verkeerden, te kunnen onderhouden. De schrijver doet daarop een beroep op een Chineesche vereeniging en op de Chineesche werkgevers, teneinde deze meisjes aan een meer passende betrekking te helpen. Door de redactie wordt dit verzoek krachtig ondersteund.

Een vriend van de redactie van de *Tjhoen Tjhioe* verklaart bijna in onmacht te zijn gevallen op het hooren van het dienst nemen van die meisjes. Hij geeft in overweging deze meisjes zoo spoedig mogelijk te doen trouwen, opdat zij niet langer zouden samen zijn met die Europeesche meisjes van den postdienst, die haar tijd verdoen met flirten en het publiek maar laten wachten.

Beschermingsmaatregelen. De *Sinar Sumatra* nam uit de *Pertimbangan* de klacht over aangaande de houding van het bestuur tegenover de Chineezen te Djambi, toen ook voor deze plaats het gevaar bestond door de opstandelingen aangevallen te worden. De Europeanen werden naar de oorlogschepen gebracht, maar aan de Chineezen werd niet gedacht. 't Was alsof 't niemand kon schelen, als deze door de opstandelingen vermoord werden. Zij werden geheel als stiefkinderen beschouwd, alleen goed genoeg om met belastingen en afkoopgelden overladen te worden. Tot overmaat van ramp deed noch het Chineesch bestuur, noch de Chineesche gemeente eenige moeite om zich zelf in deze te helpen. Eerst later werden van bestuurswege voor de Chineezen de noodige veiligheidsmaatregelen genomen en hun o. a. bekend gemaakt, dat zij, bij het hooren van het eerste schot, naar de oorlogschepen konden vluchten.

Haatdragendheid. De *Tjhoen Tjhioe* doet een lang verhaal van verschillende aanvallen op Chineezen gedaan door S. I.-mers te Sedajoe, alleen omdat een Madoereesche vrouw door een Chineeschen fietser zou zijn aangereden. Deze werd toen afgeranseld, niettegenstaande hij zijn excuses had gemaakt en haar met *f* 1.— tevreden had gesteld.

Van Vreemde Koloniën.

De handenarbeid, door de koloniën aan Frankrijk bezorgd.

In de ,,Revue Hebdomadaire'' geeft de senateur L. Hubert een artikel over bovenstaand onderwerp.

Marokko heeft 4000 Inlanders gezonden, meest uit de streken van Sous, Dras en Talifaiet, die fabrieksarbeid verrichten, Tunis zond 15.000 man, die door 't ministerie van oorlog vooral in kruitfabrieken en herstelplaatsen gebruikt. Sedert een jaar heeft Algiers........ (de censuur schrapte 't getal), Arabieren en Kabijlen beschikbaar gesteld, die meerendeels in fabrieken voor de nationale verdediging arbeiden. Eerst had men verwacht de Kabijlen den landbouwarbeid te zien overnemen. De voeding, die zij daar kregen, de zeden, die van de hunne geheel afweken, de moeilijkheden, die de uitvoering der Islamitische voorschriften opwierpen, deze bezwaren, gevoegd bij de verlokking der in de fabrieken te verdienen hooge loonen, deden die verwachting niet tot haar recht komen. Goed gedisciplineerd voldoen zij in de werkplaatsen uitstekend.

Sedert het begin van 1916 worden ook arbeiders in Indochina gerecruteerd. De censuur doet ons weer 't aantal onthouden, maar hunne diensten bij den arbeid voor den vlieg-, den artillerie- en den geniedienst wordt met waardeering vermeld. Achter 't front werken negers uit West-Afrika en Malgaches uit Madagascar, die een vrijwillige verbintenis daarvoor hebben aangegaan.

Meerdere duizenden Chineesche koelies zijn door twee Chineesche emigratiebureaux bezorgd. Dit zijn geen onderdanen van Fransche koloniën en zij zijn ook op een anderen voet te werk gesteld. Maar door de aangegane verbintenis zullen zij juist blijven, ook wanneer de Inlanders uit de koloniën vertrekken, en zoo geven zij 't vooruitzicht beschikbaar te zijn als 't weer op te bouwen Frankrijk vele handen zal noodig hebben.

Frankrijk moet erkentelijk zijn voor de aldus verkregen hulp, maar de koloniën zullen, zooals de Schr. opmerkt, ook voordeel trekken van den verleenden steun.

Die arbeiders zijn meest onbekwaam voor eenig bepaald werk in Frankrijk gekomen. In enkele maanden hebben zij een mate van practische kunde opgedaan, die hun bij terugkeer in hun land persoonlijk ten goede kan komen. Maar ook kan daardoor de stoot gegeven worden om in de koloniën de nijverheid te doen ontstaan, waarvoor de grondstof er veelal aanwezig is, doch tot nu toe te vergeefs op verwerking wacht.

Hubert verzuimt niet hiernaast ook te wijzen op de keerzijde van de medalje. De slechte gewoonten, die de inlanders overnemen van de Europeesche arbeiders, en de kringen waarin zij verkeeren, met hun kroegen en losbandigheden. Hij beveelt aan hun zooveel doenlijk hieraan te onttrekken, door gelegenheden tot samenkomen en uitspanning te scheppen van minder verderfelijken aard.

In dit opzicht gaat zijn raad in de richting van de reeds bestaande ,,Comité d'assistance aux travaileurs indochinois'' en ,,comité d'assistance aux troupes noires''.

Uitbreiding van 't inlandsch kiesrecht in Fr. Afrika.

't Vraagstuk is in de Fr. protectoraten van N. Afrika even actueel als in menige ultra-moderne staat. De afgevaardigde P. Bluysen heeft er een rapport over uitgebracht, dat de instemming verworven heeft van de commissie voor de buitenlandsche zaken. Laten wij even de jongste geschiedenis van deze kwestie memoreeren.

De Fr. regeering had een wetsontwerp aan de orde gesteld, waarbij muzelmansche leden zouden worden toegevoegd aan de interministerieele commissie voor muzelmansche aangelegenheden, teneinde haar voor te lichten ter zake van uitlegging en toepassing van de koran. Hierbij werd van de gedachte uitgegaan, dat die raadgevers door ,,verkiezing'' zouden worden aangewezen.

Ternauwernood was 't ontwerp bekend, of de residenten generaal van Tunis en Marokko, en de gouverneur-generaal van West-Afrika kwamen tegen dit beginsel op. De twee eersten achtten 't in strijd met het beginsel, waarop het begrip ,,protectoraat'' berust. De laatste verkoos een plaatselijk comité van vertegenwoordiging der muzelmansche gedachte. Voor Algiers was geenerlei maatregel voorgesteld.

In zijn rapport verklaart de heer Bluysen, dat de hervorming, die op een verkiezing berust, overéénstemt met de wenschen der interministerieele commissie voor muzelmansche aangelegenheden zelf, van de Kamer en van de Senaat.

Frankrijk is, zegt hij, niet nalatig geweest in 't behartigen van de belangen van de inlanders van N.-Afrika. Dit wordt verder uiteengezet om te betoogen,

dat aan de inlanders, ook zonder 't recht van medespreken, wel geen onrecht zou worden aangedaan.

Maar van een anderen kant moet erkend worden, dat de zielstoestand van den inlander veelal door den Europeaan niet begrepen wordt. De twee begrippen moeten niet tegen elkander opgezet worden. Om goede samenwerking te bevorderen, lijkt 't uitbreiden van 't kiesrecht een der aan te bevelen middelen.

Reeds wordt gedacht aan 't kiesrecht voor de djemaa, zelfs in Marokko. Dit ware in alle Afrik. koloniën uit te breiden tot hoogere colleges, en zoo ook tot den oppersten muzelmanschen raad, die te Parijs zetelt. Maar de rapporteur verwerpt dan de keuze van de interministerieele commissie als „organe de liaison", omdat zij geen recht tot handelen heeft en uitsluitend uit ambtenaren bestaat, waaraan 't zonder nut zou wezen nieuwe inlandsche ambtenaren toe te voegen. Wordt dus voor deze adviseurs, waarom 't momenteel ging, aan 't kiesrecht geen waarde gehecht, daar staat tegenover, dat, ook volgens de commissie voor de buitenlandsche aangelegenheden, overigens aan het recht tot kiezen van de inlanders meer uitbreiding behoort te worden gegeven.

Hierdoor alleen zal Noord-Afrika de hervormingen kunnen doorvoeren, waaraan 't behoefte heeft, en waaronder in de voorste rij staan: l'impôt arabe, het inlandsch eigendomsrecht, de dienstplicht, de toewijzing van gronden aan gedemobiliseerde soldaten, de pensioenregeling, en de opname van inlandsche vertegenwoordigers in zekere financieele administraties, zooals de raad van beheer van de Algiersche bank, ook ter bevordering van 't crediet verleenen aan de inlanders.

Een vaarwel.

Op 't oogenblik dat wij dit schrijven, daalt de Deensche vlag op St. John, na er eeuwen gewapperd te hebben, en wordt de Amerikaansche ten top geheschen. De groote republiek heeft geen gebruik gemaakt van den termijn, die haar was toegestaan om de koopsom af te doen; de eilanden St. Thomas, St. Croix en St. John zijn stukken van de Vereenigde Staten geworden. Naar verluidt, zouden zij een maritieme basis van groote waarde worden.

Koning Christiaan X heeft nog een laatste woord tot de scheidende — verkochte — „geliefde en trouwe onderzaten" gericht. Hij zegt, dat de afstand is gedaan in de overtuiging, dat het welzijn van de eilanden 't best bevorderd en ontwikkeld kan worden in verbinding met de V. St. Voor al hun rechten en vrijheden is gezorgd. Wie wil, kan zijn Deensch staatsburgerschap behouden. De koning eindigt: „Van U afscheid nemende, spreken wij de hoop uit, dat gij de herinnering aan de eeuwen, waarin de eilanden tot Denemarken als hun moederland in betrekking hebben gestaan, in liefde zult bewaren, en brengen wij U onzen koninklijken dank voor de trouw en de toewijding, die gij ons en 't moederlandsche volk hebt bewezen, en wij spreken onze warmste wenschen uit voor een gelukkige en vruchtdragende toekomst voor U allen en voor de eilanden, waarop gij woont!"

Daar begint de nieuwere geschiedenis!

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Een vreemde ziekte in West-Borneo.

Hiervan wordt melding gemaakt in het Septemberverslag van Borneo's Westerafdeeling.

In de afdeeling Sintang was op verschillende plaatsen in de Pinoehlanden een meer dan normale sterfte onder de bevolking door een onbekende ziekte, die zoowel oude lieden als kinderen aantastte en in de meeste gevallen den dood tengevolge had. De verschijnselen waren hevige pijnen in de zijde; de lijders konden geen voedsel meer verdragen en hadden neiging tot braken. Na den dood vertoonden zich donkere gezwellen in de zijde en onder de oksels. De officier van gezondheid, belast met den civielen geneeskundigen dienst, kon geen uitsluitsel omtrent deze ziekte geven.

Giften aan de Protestantsche Zending.

De vier samenwerkende zendingsgenootschappen (Nederlandsch zendelinggenootschap, Utrechtsche Zendingsvereeniging, Rijnsch Zendingsgenootschap en Sangi en Talaud Comité), hebben — volgens een bericht in de N. R. Ct. — in de tweede helft van Januari ontvangen o.a. ƒ 5000.— van de Koningin; het Ned. Zendeling-gen. afzonderlijk van de Kon. Petroleum Maatschappij ƒ1750, de Utrechtsche Zendings- Ver. ƒ 1400, en het Sangi- en Talaud-Comité ƒ 350; het Rijnsche Zendings Genootschap werd door de Koninklijke niet bedacht.

Voor het bouwfonds van de Zendingsschool (te Oegstgeest) gaven de dames D. ƒ 1500 en wijlen jhr. J. E. H. te Utrecht ƒ 3000.

In Februari kreeg het Nederlandsche Zendeling Gen. een legaat van ƒ 10.000 van N.N. en een legaat van ƒ 1000 van mevr. de wed. H. v. V. te Utrecht.

Sumatra en Java Tabak.

De heer Henri Dentz, makelaar in tabak te Amsterdam, heeft zijn welbekende jaarlijksche statistische overzichten van de Sumatra- en Java-tabakoogsten het licht doen zien. De gegevens hebben betrekking zoowel op handels- als op financiëel gebied en loopen over het jaar 1916 (oogstjaar 1915).

De Gids.

Dr. Hendrik P. N. Muller vervolgt in de April-afl. zijn aanteekeningen over de handelsbetrekkingen van onze voorvaderen met China.

De Vereeniging voor Studie van kol.-maatschappelijke belangen.

Deze jeugdige Indische vereeniging (van haar mooi tijdschrift „Koloniale Studiën" werd in geen maanden hier te lande iets vernomen), heeft aan ruim zestig personen in Indië de volgende vragen ter beantwoording voorgelegd:

1. Welke zullen, indien de Ned. regeering, zooals de telegrammen uit Nederland doen vreezen, in belangrijke mate scheepsruimte aan den export van N. I. onttrekt, de gevolgen van dien maatregel zijn voor: a. den Eur. groot-handel hier te lande; b. de Eur., of althans in Eur. trant geleide, landbouwondernemingen; c. den Inl. producent van voor uitvoer naar het buitenland bestemde producten; d. den Chin. of Arab. tusschenhandelaar in die producten?

2. Acht gij een dergelijke onttrekking van scheepsruimte van invloed op de duurzaamheid der handelsbetrekkingen van deze kolonie met bepaalde buitenlandsche afzetgebieden? Hier wordt b.v. gedacht aan onze zeer toenemende betrekkingen met Amerika.

3. Welke lijnen acht gij onder de tegenwoordige omstandigheden voor N. I. van het meeste belang? Bedoeld worden de lijnen Nederland-Java, Java-Bengalen, Java-Pacific, Java-New York.

De bedoeling is, van de antwoorden een beknopte complicatie te publiceeren.

Nederlandsche Studenten-Congres.

Zaterdag 31 Maart, de derde en laatste dag van het Nederlandsch Studenten-Congres, heeft de heer Raden Mas Ario Soorjo Poetro, mede ten aanhoore van het Comité „Indië Weerbaar" een rede gehouden over: Indië en de Nederlandsche studenten.

In de door spr. behandelde stof heeft hij op verzoek der commissie uit laten komen: de beteekenis van den studie-invloed op de Indonesische studenten en de houding en positie der Nederl. studenten tegenover Indië.

De beteekenis van den studie-invloed laat zich verdeelen in: a. de invloed van het onderwijs in de natuur-, alsmede de economische wetenschappen als oorzaak van de verandering in denkbeelden bij de ontwikkelden van Indië omtrent haar maatschappelijke positie;

b. de versterking van hun religieuzen zin;

c. de opvatting van de vrijheid van studie en de vrijheid in de samenleving.

Na het constateeren van het hoogtepunt der Europeesche samenleving in het staatsidee, ging spr. na de vermoedelijke geestelijke evolutie van het Indonesische volk (in het bijzonder van het Javaansche) onder invloed van Hindoeisme en Islam, om daaruit te concludeeren de gevorderde ontvankelijkheid van het volk voor die staatsidee.

Na eenige algemeene lijnen van de koloniaal-politieke evolutie aangegeven te hebben, ging spr. over tot een nadere beschouwing van de eithisch-politieke moraal met de conclusie: de erkenning der onderlinge verhouding tusschen Nederland en Indië als voogd tot pupil.

Het associatie-idee in het Ned. koloniale beleid is de basis, waarop de corporatiegeest der Nederlandsche studenten zich met die der Indonesische studenten hier te lande heeft weten te verstaan.

(Ontleend aan het „Vad.")

H. W. van Dalfsen. †

De Indische bladen van medio Januari maken melding van het overlijden van den heer H. W. van Dalfsen, blijkens naar hetgeen de „Pr. Bode" mededeelt, een zeer merkwaardige persoonlijkheid.

Aan zijn streven op nijverheidsgebied is o. m. door de „Mindere Welvaart Commissie" in de bekende rapporten menige bladzijde gewijd. Het rapport van de Majoor-intendant J. P. Blas, omtrent de inheemsche nijverheid, eindigt over den arbeid van den heer Van Dalfsen aldus: Tegenspoed noch tegenwerking heeft hem kunnen doen afwijken van den eenmaal ingeslagen weg, een weg, die menigeen moet aansporen tot navolging.

De heer Van Dalfsen was in Nederland opgeleid voor het onderwijs, hij verliet deze richting voor de journalistiek en ging daarna naar Indië, om werkzaam te zijn bij de „Locomotief".

Later is hij in de suiker gegaan. Van 1887 dateeren zijne bemoeiingen om voor Java nieuwe industrieën tot stand te brengen. Hij begon met den export van vezels voor textieldoeleinden. Op een erfpachtsperceeltje in Kediri plantte hij ananas, om de vezels hiervan te winnen en om de vruchten geconserveerd naar Europa te zenden. Vervolgens kwam hij op het denkbeeld om bamboevezels te exporteeren en had daarmede groot succes. In 1890 en 1891 nam deze vezelsoort een hooge vlucht.

In 1895 richtte hij een stoomconservenfabriek te Poerworedjo op en hoewel moeilijke jaren volgden, de fabriek slaagde. Voor de Pedir-expeditie werden plotseling groote hoeveelheden conserven ingeslagen. Groote orders volgden, vooral toen door sterfte in Australië het vee daar zeer duur werd. Nieuwe proeven hadden plaats, behalve chocolade en bonbons, werden biscuits, macaroni, vermicelli enz., gefabriceerd.

De heer Van Dalfsen heeft zich verder bewogen op het gebied der veeteelt en is nog in vele andere richtingen werkzaam geweest. Behalve directeur van de Maatschappij tot verduurzaming van levensmiddelen, was de overledene commissaris van verschillende nijverheids- en handelsondernemingen.

Nieuw-Guinea.

Van het groote werk, dat de uitkomsten der Nederlandsche Nieuw Guinea in 1903 onder leiding van Prof. Dr. A. Wichman beschrijft, is dezer dagen het 4e deel verschenen. Het is in de Duitsche taal gedrukt, getiteld: Bericht über eine im Jahre 1903 ausgefürte Reise nach Neu-Guinea en beschreven door den zooeven genoemden leider.

Het gebied door Prof. Wichmann onderzocht, geologisch, geographisch zoowel als ethnographisch, bepaalt zich in hoofdzaak tot Noord-Nieuw-Guinea (en meer speciaal de omgeving der Humboldt-Baai, Geelvink-Baai en Sentani-meer). Het werk beslaat bijna 500 blz., gr. 4° druks en bevat veel illustraties en 3 kaartjes.

De pogingen van den heer S. P. l'Honoré Naber om den naam Nieuw-Guinee ingang te doen vinden ter vervanging van Nieuw-Guinea worden door Prof. Wichmann in zijn werk (blz. 432) aan critiek onderworpen.

Annalen Missiehuis Tilburg.

In het Nr. van 1 April vervolgt Pr. H. Geurtjens zijn reisindrukken van de Tenimber-eilanden (tevoren reeds verschenen in de „Java-Post").

Pr. P. Vertenten schrijft over de bevolking van Zuid-Nieuw Guinea, waarbij een korte mededeeling over het

koppensnellen, dat in de binnenlanden nog geregeld schijnt te geschieden. Pr. V. zegt nl.: De Oenoem-anim en Teepas -anim (die aan den bovenloop van de Bian wonen), gingen op sneltocht bij de Jeeï-anim boven Merauke. Zij haalden er 18 koppen. Vier jongetjes, één meisje en één jonge vrouw namen zij levend mee.

De Jeeï-anim, door wraakzucht gedreven, trokken naar de Bian en snelden daar menschen van Sokwan.

De Wanam-zee-anim (die aan de Eli wonen, zijtak van de Bian) overvielen en snelden lieden van Mahêko, die te slapen lagen van den dans.........".

Bandera Wolanda.

Het jongst verschenen Nr. 209 (gedateerd 31 Jan: 1917), bevat, behalve eenige Maleische artikelen, het vervolg eener beschouwing naar aanleiding van het te Djokjakarta gehouden bodemcongres en een en ander over het Indische Comité van „Indië Weerbaar".

De Ingenieur.

In No. 13 van dit weekblad een breede beschrijving, door ing. F. Smit, van het zelfladend zuigbaggervaartuig „Sumatra" ,bestemd voor de verbetering van den toegang tot de haven van Belawan (Deli) (met afbeeldingen en een plaat).

Adresboek O.-I. ambtenaren.

Ter drukkerij v.h. Ellermans, Harm en Co. te Amsterdam, verscheen de 18e jaargang van het nuttige Adresboek van alle in Europa verblijfhoudende Oost- en West-Indische ambtenaren en officieren. Het is samengesteld volgens officëele gegevens door den adj.-commies J. J. Hoogewooning.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 13. De suiker en de oorlog. door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — De fabrieksmatige verwerking van oliepalmvruchten, door E. Fickendey. — Oilfield development and petroleum mining, besproken door N. Wing Easton. — The world's cotton crops, besproken door Prof. Dr. P. van Romburgh. — Ooorzaak en voorbehoeding van beri-beri. — De invoerhandel in China en het aandeel van Nederland en Nederlandsch-Indië (vervolg). — De overzeesche handel en de oorlog. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

De Indische reis van den heer Van Baren.

Men meldt uit Wageningen aan de „N. Crt.":

Voorkorten tijd is hier te lande van zijn reis naar Nederl.-Indië teruggekeerd de heer J. van Baren, docent in de geologie aan de Rijks Hoogere Land-, Tuin en Boschbouwschool te Wageningen. De regeering had hem opgedragen een onderzoek in te stellen naar den aard en de vormingswijze van den tropischen bouwgrond, een onderzoek, het eerste van dien aard en geheel en al in de lijn liggende van de richting in welke de geologie te Wageningen wordt opgevat.

De heer Van Baren had zich voor ditmaal beperkt tot de eilanden Java en Sumatra. Het eerste doorkruiste hij in zijn geheel, waarbij hij o. a. de vulkanen de Gedeh, den Tangkoeban Praboe, den Papandajan en den Bromo beklom, terwijl van verschillende andere vulkanen de bodem tot circa 1800 M. hoogte onderzicht werd. Op Sumatra doorkruiste hij in verschillende richtingen het gouvernement Sumatra's Oostkust, van de Asahan in het zuiden tot de grens met Atjeh in het noorden en westelijk tot het Toba-meer.

Als resultaat van zijn reis bracht hij groote collecties grondsoorten, verweerd, gesteente in verschillende stadia, tal van foto's enz., mede.

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Nieuwsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruisblad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvenden en industriëelen middenstand, Exportblad.

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad; De Locomotief; De Sumatra Post; De Sumatra Bode; Suriname; Tjahaja Sumatra; De Ind. Mercuur; Weekblad voor Indië; De Banier; De Ind. Gids; Neerlandia; Koloniaal Tijdschrift; Vrede door Recht; Onze Vloot; Ons Leger; Maandblad voor Vrouwenkiesrecht; Theosophisch Maandblad; Korte ber. voor Landbouw, Nijverheid en Handel; Publicaties v. h. Ned. Ind. Landbouw Syndicaat; Archief v. d. Suiker-Industrie in Nederl.-Indië; Korte Verslagen van de Verg. der Tweede Kamer der Staten-Generaal; Brochures, enz., benevens een Bibliotheek.

Mededeelingen.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

Uitzending voor het middelbaar onderwijs in Ned.-Indië van een leeraar in de plant- en dierkunde.

Voor het middelbaar onderwijs in Nederlandsch-Indië wordt gevraagd een leeraar in plant- en dierkunde (bij voorkeur doctor of doctorandus in de plant- en dierkunde).

Indien zich geen geschikte mannelijke gegadigden aanmelden kunnen ook vrouwen in aanmerking komen.

Aan de uitzending is verbonden:

a. eene vergoeding voor uitrustingskosten ten bedrage van *f* 1000 (een duizend gulden);

b. vrije overtocht als landsreiziger der 1ste klasse, ook voor het wettig gezin;

c. eene voorloopige bezoldiging van *f* 150 (honderd vijftig gulden) 's maands, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië, tot den dag waarop de dienstbezoldiging volgens de deswege bestaande bepalingen in Indië ingaat;

d. indien de uit te zenden leeraar gehuwd is, uitkeering van het bedrag van éénе maand aanvangsbezoldiging, als tegemoetkoming in de door hem verschuldigde huwelijksbijdrage aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië.

De bezoldiging bedraagt *f* 450 (vierhonderd vijftig gulden) 's maands met eene tweejaarlijksche verhooging van *f* 100 (honderd gulden) 's maands en vier driejaarlijksche verhoogingen van *f* 75 (vijf en zeventig gulden) 's maands, zoodat zal worden bereikt eene hoogste bezoldiging van *f* 850 (achthonderd vijftig gulden) per maand.

Bovendien wordt aan hen, die na het verkrijgen van de noodige bevoegdheid ten minste vier jaren bij het openbaar of particulier middelbaar of hooger onderwijs in Nederland hebben doorgebracht (dan wel twee jaren bij het particulier middelbaar onderwijs in Indië) eene zoogenaamde ervaringstoelage van *f* 100 (honderd gulden) 's maands bij eerste indiensttreding toegekend, welke toelage vervalt na twee jaren werkelijken dienst in Indië, zijnde het tijdstip waarop in gewone omstandigheden de eerste bezoldigingsverhooging tot hetzelfde bedrag ingaat.

Bedraagt de Nederlandsche diensttijd minder dan 4 jaren, dan wordt de ervaringstoelage toegekend zoodra de diensttijd bij het openbaar middelbaar onderwijs in Indië, vermeerderd met de helft van den Nederlandschen diensttijd, twee jaar bedraagt.

De uit te zenden leeraar is verplicht de in verband met zijne uitzending voor den Indischen dienst aan hem of te zijnen behoeve dan wel ten behoeve van zijn gezin van landswege voldane gelden wegens tegemoetkoming in de kosten van uitrusting, tegemoetkoming in de aan het Weduwen- en Weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië te betalen huwelijksbijdrage, overtocht naar Nederlandsch-Indië, zoomede alle andere aan hem ter zake voormeld middellijk of onmiddellijk van landswege toegelegde gelden (met uitzondering van genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen) onverwijld in 's lands kas terug te storten, ingeval hij niet binnen den hem aan te wijzen termijn naar Nederlandsch-Indië vertrekt, de reis derwaarts moedwillig afbreekt of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden, waarvoor hij wordt uitgezonden, niet aanvaardt, dan wel binnen vijf jaren na zijne aankomst in Nederlandsch-Indië uit 's lands dienst wordt ontslagen.

Zij, die zich in de genoemde betrekking aan 's lands dienst in Nederlandsch-Indië wenschen te verbinden, moeten zich vóór 20 April a.s. bij een op zegel geschreven verzoekschrift tot de 9de afdeeling (Personeele Zaken, burgerlijke dienst) van het Departement van Koloniën wenden, onder overlegging van:

1°. hunne bewijzen van bekwaamheid;

2°. eene beschrijving van opleiding en levensloop.

In de verzoekschriften moeten de gegadigden den dag en het jaar hunner geboorte mededeelen, alsook of zij al dan niet zijn gehuwd en het aantal en den leeftijd hunner kinderen.

De uit te zenden leeraar wordt vóór zijn vertrek onderworpen aan een geneeskundig onderzoek, opdat blijke of hij lichamelijk geschikt is voor den Indischen dienst.

Ten opzichte van de bepalingen omtrent verlof, pensioen, weduwenpensioen, enz. staan de leeraren gelijk met de overige burgerlijke landsdienaren in Nederl.-Indië.

De dienstbezoldiging gaat in Indië in met den eersten der maand volgende op die, waarin de benoeming door den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië zal hebben plaats gehad en de betrekking zal zijn aanvaard.

De bezoldiging is onderworpen aan eene korting van 2 ten honderd ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 ten honderd voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederl.-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden éénе maand bezoldiging te voldoen, en wel in eens of, met bijberekening van rente ad 5 ten honderd 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen.

Bij huwelijk éénе maand bezoldiging, te voldoen op de zooeven aangegeven wijze. Bij bevordering door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over éénе maand, door ongehuwden eenmaal.

De bedragen wegens huwelijk worden verhoogd met een percentage, afhangende van de leeftijden van man en vrouw.

(Nederl. Staatscourant van 24 Maart 1917, No. 71).

Van de Afdeeling Amsterdam:

Jaarverslag over 1916.

Het jaar had een normaal verloop. In 1916 moesten als bestuursleden aftreden de heeren D. H. de Vries, M. Sikman en C. H. L. Baelde, overleden was de heer H. W. Praasterink, zoodat vier bestuursplaatsen open kwamen.

Herkozen werden als zoodanig de heeren D. H. de Vries en C. H. L. Baelde, en als nieuwe bestuursleden werden gekozen de heeren M. P. Voûte en Mr. H. J. Boelen.

Aldus was het bestuur als volgt samengesteld:

Mr. H. Smeenge, voorzitter; C. den Hamer, penningmeester; Mr. H. J. Boelen, secretaris; D. H. de Vries,

Mr. Dr. C. F. Schoch, C. de Vries, M. P. Voûte Jr., C. Peereboom, Dr. C.-H. L. Baelde.

Voor het Hoofdbestuur werd een dubbeltal opgemaakt, bestaande uit de heeren Mr. Dr. C. F. Schoch en C. H. L. Baelde.

Tot afgevaardigde en plaatsvervangend afgevaardigde voor de Alg. Vergadering van „Oost en West" zijn benoemd de heeren A. Zon en Van Lier.

Het aantal onzer leden bedroeg op 1 Januari 1916 ± 165 en op 1 Januari 1917 ± 165, zoodat geen toename te constateeren valt.

Het blijft wenschelijk, om meer en meer leden te verkrijgen. Immers in onze hoofdstad zijn zoovele, die belang in de Kolonies stellen en zoovelen, die daar jaren hebben gearbeid. Zij allen moeten geteld worden onder onze leden. Uit Den Haag is tot ons bericht gekomen, dat er personen zijn gevonden, bereid om te Amsterdam propaganda te maken.

18 Januari 1916 hield de heer J. Sibinga Mulder een lezing in het lokaal van de Amsterdamsche Handelsbank, onderwerp: „De Suikercultuur", met films. Deze lezing was goed bezocht en zeer boeiend. De aanwezigen volgden den spreker met veel belangstelling en de voorzitter dankte den heer S. M. voor de interessante beschouwingen. Daar toen juist de watersnood in N.-Holland plaats had gevonden, heeft de heer Smeenge eenige dames uitgenoodigd te collecteeren voor de menschen, die schade hadden geleden, welke collecte bij het uitgaan der zaal gehouden, *f* 138.60 opbracht. Dit geld is aan de commissie van den Watersnood afgedragen.

In September 1916 hield de heer L. M. F. Plate een voordracht over: „De Koppensnellers van Zuid-Nieuw-Guinea", met lichtbeelden. De zeer belangwekkende mededeelingen over de Papoea's werden door de aanwezigen met groote aandacht gevolgd. De mooie lichtbeelden verhoogden de aantrekkelijkheid zeer.

Hiermede is het voornaamste medegedeeld over 1916.

Namens de Vereeniging,

DE SECRETARIS.

Geldelijke Verantwoording over het jaar 1916.

Baten.

Saldo rekening 1915	*f*	499.03½
Geinde contributies	„	537.—
Gecollecteerde gelden voor den Watersnood	„	138.60
Gekweekte rente	„	13.72
	f	1188.35½

Lasten.

Honoraria (verschillende sprekers)	*f*	35.40
Zaalhuur (lezingen, vergaderingen)	„	55.—
Lantaarn (lichtbeelden bij lezingen)	„	45.—
Drukkosten, advertenties	„	5.75
Storting aan het Hoofdbestuur	„	163.88
Storting aan de Commissie v. d. Watersnood	„	138.60
Bijdrage a. d. contributie „Oranje-Kruis"	„	10.—
Abonnement Lichtbeelden-vereeniging	„	8.15
Onkosten van den Voorzitter	„	7.—
Onkosten v. d. Secretaris, schrijfwerk, porti	„	22.05
Onkosten v. d. Penningmeester	„	5.07
Onkosten inning v. d. contributies	„	17.10
	f	513.—
Voordeelig saldo onder ult. December 1916	„	675.35½
	f	1188.35½

Amsterdam 24 Maart 1917.

C. DEN HAMER, Penningmeester.

Van de Afdeeling Arnhem en Omstreken:

Verslag over 1916, uitgebracht in de ledenvergadering van 1 Maart 1916.

Ten vorigen jare werd als bestuurslid herbenoemd de heer L. A. H. Lamie, terwijl als zesde lid van het Afdeelingsbestuur werd gekozen de heer A. Gelderman, die als zoodanig optrad in de bestuursvergadering van 28 Februari 1916.

In Mei ontving het Bestuur van het Hoofdbestuur bericht, dat was voldaan aan het dezerzijdsch verzoek om de grenzen der Afdeeling Arnhem en omstreken zoodanig uit te breiden, dat daaronder ook zouden vallen de gemeenten Wageningen en Renkum, zoodat die afdeeling sedert dien omvat, behalve de gemeente Arnhem, de gemeenten Rheden, Rozendaal, Westervoort, Elst, Renkum en Wageningen.

Ook tengevolge van deze uitbreiding klom in 1916 het ledental der afdeeling van 52 tot 60.

Aan eene in Februari ook te dezer stede gehouden inzameling van gelden ten behoeve van den Indischen watersnood, is door het Bestuur indirect deelgenomen, in samenwerking met de firma Engelberts en Co.

Op 27 Januari is voor de leden en voor genoodigde onderwijzers en onderwijzeressen eene voordracht gehouden in het „Cinema Palace" door den heer J. Sibinga Mulder over de rijst- en suikercultuur op Java, toegelicht met levende lichtbeelden. De lezing was druk bezocht en had veel succes.

De leden der afdeeling werden verder nog in de gelegenheid gesteld om bij te wonen den in dezelfde gelegenheid gehouden bioscoop-avond, waarmede is besloten een door het Nederlandsch Onderwijzersgenootschap, afdeeling Arnhem, georganiseerde cursus over Indië, onder leiding van den heer M. Joustra, Archivaris van het Bataksch Instituut te Leiden.

Het Afdeelingsbestuur,

(w. g.) L. A. H. LAMIE, Voorz.
(w. g.) J. P. C. HARTEVELT, Secr.

Voor afschrift,

HARTEVELT, Secr.

Geldelijke afrekening over 1916.

Ontvangsten.

Jan. 1.	Saldo ultimo 1915	*f*	31.40½
	Contributie van leden	„	108.—
	Terugontvangen te veel gestorte bijdrage aan het Hoofdbestuur	„	4.67
Dec. 31.	Saldo debet	„	14.29½
		f	158.37

Uitgaven.

Porti	*f*	4.02
Lezing J. Sibinga Mulder reiskosten	„	13.10
zaalhuur enz.	„	53.—
advertentiën	„	10.20
drukwerk	„	6.50
Advertentie vergadering	„	3.25
Onkosten inning contributiën	„	8.—
Bijdrage aan het Hoofdbestuur	„	42.75
Toegangsbewijzen bioscoopavond v/h. N.O.G.	„	17.55
	f	158.37

Gezien en accoord bevonden,

De Commissie, bedoeld bij art. 10 der Statuten,

(w. g.) P. J. GOMBAULT.
(w. g.) KRAAKE.

Het Bestuur der Afdeeling Arnhem en O.,

(w. g.) L. A. H. LAMIE, Voorz.
(w. g.) J. P. C. HARTEVELT, Penn.

Voor copie conform,

De Penningmeester,

HARTEVELT.

Van de Studenten-Afdeeling Leiden:

Ofschoon onze afdeeling zich dit jaar minder heeft geweerd dan in het vorige, geeft een terugblik toch geen reden tot ontevredenheid. Het leden aantal is toegenomen, wel niet veel, maar toch zoo, dat we er ons over kunnen verheugen, temeer daar 't percentage dat naar Indië is vertrokken, weer groot is. In 't begin van 't jaar werd een huishoudelijke vergadering gehouden, waarin het reglement van de afdeeling definitief werd vastgesteld, zoodat voortaan onregelmatigheden, zooals bij de laatste bestuurswisseling, waarvan niemand geweten had, niet meer zouden kunnen voorkomen. Als bewijs van de belangstelling der leden in 't leven van de afdeeling vermeld ik, dat de actie tot het houden van deze vergadering van hen is uitgegaan.

Op deze vergadering volgde vrij spoedig een lezing voor onze afdeeling gehouden door mejuffr. Augusta de Wit over de Bataks. De lezing was goed bezocht, voldeed zeer en was aanleiding tot het toetreden van vele nieuwe leden.

Het bestuur was gedurende dit vereenigingsjaar gevormd als volgt: Ch. H. Monod de Froideville, voorzitter, mej. L. M. Wijsman, secretaresse en W. Nooy van der Kolff.

Het past hier nog een woord van dank te richten tot den heer Harting, die zich ook nu weer met de leiding van onze financiën heeft willen belasten, een steun, waarvoor wij ten zeerste erkentelijk zijn.

L. M. WIJSMAN, Secretaresse.

Leiden, 29 Maart 1917.

Van de Afdeeling Haarlem:

Jaarverslag van 1916.

Het vierde vereenigingsjaar onzer afdeeling toonde wederom een kleinen vooruitgang in het ledental. Bij het sluiten van het jaar 1915 boekten wij 112 leden, terwijl thans het ledental 121 bedraagt, eene vermeerdering dus van 9 leden.

In de samenstelling van ons bestuur kwam geen verandering.

Evenals vorige jaren werden wederom een vijftal voordrachtavonden georganiseerd. Deze voordrachtavonden werden ook thans weer door een talrijk publiek bezocht en hadden de sprekers een aandachtig dankbaar gehoor.

Met het afdeelingsbestuur van het Algemeen Nederlandsch Verbond werd samenwerking verkregen voor het houden van een Indischen avond, waarop drie bekende Inlanders, de heeren Noto Soroto, Ratoe Langi en Suria Ningrat het onderwerp bespraken: „De politieke stroomingen in de Inl. Maatschappij." Ook deze avond had veel succes.

Omtrent betrekkingen in Indië werden inlichtingen gevraagd en meestal werden de aanvragers naar ons Kol. Arbeids- en Informatiebureau verwezen.

De Haarlemsche pers mag een woord van dank voor haar medewerking hier niet worden onthouden.

H. F. WAGENAAR REISIGER.

Inkomsten.

Contributie van 128 leden	*f*	371.50

Uitgaven.

a.	Honorarium lezingen	„	70.47⁵
	Reiskosten idem	„	5.76
b.	Zaalhuur	„	65.—
c.	Lantaarn voor lichtbeelden	„	40.—
d.	Diverse drukwerken	„	66.91⁵
e.	Diverse kleine uitgaven	„	12.—
f.	Afdracht Hoofdbestuur	„	71.74
	Postwissel	„	0.25
g.	Kosten van innen van contributie	„	7.02⁵
	Nadeelig saldo 1915	„	3.07
	Saldo in kas ultimo 1916	„	29.26⁵
	Totaal	*f*	371.50

Haarlem, 12 Maart 1917.

Gezien, T. KRUIDGELD.

De Penningmeester, D. J. A. VRIJDAG.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Opleiding admissie-examen H. B. S. en Gymnasium.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Handwerklessen.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Burg. Reigersstr. 51bis, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
W. G. HAUFF, Voorzitter der Federatie van Ned. Stenografie-leeraren in Ned.-Oost-Indië, Vaartweg 75, Hilversum. — Maleisch. — Boekhouding b. d. Suiker-Industrie volgens The Decimal Classification and Relativ Index by Melvil Dewey.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
MAS SAMSI, Leeraar Mal. taal aan de Handelsschool te Rotterdam, Schietbaanlaan 19, Rotterdam — Javaansch. — Maleisch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—;**

voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar;

a. Onze West: **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.
Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.